ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 62 (13378) | 1971 оной мартын 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭГДЭЭ

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэһэнэй ёһоор, 1971 оной январь, февралиин түсэб промышленна олонхи шухала продукци худалдалгын ба бүтээн гаргалгын хэмжээнэй талаар үлүүлэн дүүргэгдээ.

Энэ жэлэй январь-февраль соохи промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 1970 оной энэл үеынхиһөө 8,6 процентээр, харин сүүдхэ соохи дундуур үйлэдбэрилгэ (1971 оной январь соо үнгэрэгшэ жэлэй январиинхиһаа хүдэлмэриин нэгэ үдэрөөр үсөөн) — 10 процентээр дээшээ байба. Энэл үе соо ажалай бүтээсэ 7 процентээр дээшэлээ.

Продукци худалдалгын хэмжээнэй талаар январь-февралиин түсэб бүхы союзна республиканuудаар, министерствэнүүдээр дүүргэгдээ.

Зарим министерствэнүүд шухала түхэлэй олонхи продукци үйлэдбэрилгын түсэб дүүргэбэшье, зарим зүйлнүүдые, тусхайлан хэлэбэл: бүд нэхэдэг станогуудые, ашаанай вагонуудые, пумаажан бүд, эдеэ хоол болохо загаһа үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэжэ шадаагүй.

Минеральна үтэгжүүлгэ, пластмасса, синтетическэ дабирхай, химическэ утаһа, элдэб прибор, автомадай ба тоолодог техникын хэрэгсэл, автомобиль, цемент, радиоприёмник, радиоло, холодильник, эдеэ хоолой хэдэ хэдэн гол зүйлнүүд ба бусад олон янзын эд бараа үйлэдбэрилгэдэ нилээд ехэ ургалта туйлагдаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

РАЙОНУУДАЙ, ГОРОДУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

...удай, городуудай ажалшадай ... Соведүүдэй хүдэлмэри ... һайжаруулха тухай асууда... -эй Централььна Комитет ха...

...ЦК-гай баталан абаһан тог... иигэжэ заагдана: коммунис ... мүнөөнэй үе хадаа гүрэ... ...уудай гол һалбари бологшо, ... гүрэнэй политикые нюта... ...то дээрэнь бэелүүлхэ ябадал ... районуудай, городуудай ажал... ...путадуудай Соведүүдэй ажал ...шаа шэнэ, бүри ехэ эрилтэ...

...удай ба городуудай Соведүүд ... Программын заабаринуудые, ... XXIII съездын шиидхэбэринүү ...лэн, ажал ябуулгаяа эли бо... ...ай болгоһон, зоной дунда ... хүдэлмэреэ һайжаруулһан, ... коммунис ёһоор хүмүү... ...асуудалнуудта анхарал ехээр ... болоһон байна. Ниитын үй... ...хүгжөөлгын, нютагай ажахые ...ын, социально-соёлой бай... ...түсэбүүдые бэелүүлгын тү... ...дүүдэй харюусалгань бүри ехэ ... зоной ажаһуудалай хэрэг... ...алга һайжаруулха, хото бо... нютагуудые бүри болбосон ...асуудалнуудта Соведүүд ехэ ...индуулна.

...удай, городуудай Соведүүдэй ...улгада демократи бүри ехээр ...дэг болонхой. Соведүүдэй ... удха шанар улам дээшэлээ, ... ба городуудай ажабайдалда ...эн гол асуудалнууд тэндэнь ... һунгагшадтай депутадуу... ...оо барисаан улам бэхижэз. ... комитедүүд, тэдэнэй таһа... управленинүүд Соведүүдэй. хүн ... ходо ходо тоосожо байдаг ...

...ура районуудай ба городуу... ...үүд хүн зоной эрилтэ хэрэг... ...алгаяа һайжаруулха, райо... городуудай ажахые тааруу... ...өөхэ хэрэгтэ эрхэ ба арга бо... ...аа үшөөл хүсэд хэрэглэнэ... ...мическа реформо бэелүүлхэ ... холбоотой ажахын асуудал... шиидхэхэ хэрэгтэ зохихо орол... ...ганагүй гэжэ КПСС-эй ЦК ... Гэр байрын, коммунальна ..., социально-соёлой ба ажаһуу... ...а шанартай барилгын, арадай ... эд товар үйлэдбэрилэн гар... ...аар предприятинуудай, элдэб ...ургаануудта мэдэлтэй эмхинүү... ...эриие Соведүүд үшөө хүсэд ... ябуулнагүй.

...удай, городуудай оршом соохи ... промышленностиин, ажаһуу... ...рглэмжэ хангадаг, коммуналь..., худалдаа наймаанай пред... ...удай. бусад предприятинууд ...низацинуудай горитой хубинь ... тэдэндэ хабаатай хүн зоной ... хангана. Гэхэ зуура тэдэ ...нууд болон организацинуу... ...нинь хизаарнуудай, область... ...органуудай, республиканuудай ...ерствэнүүд болон албан зургаа... ...эхэ мэдэлдэ байдаг байна. Энэ ...рьяата газар дээрэхи ажал хэ... ...өө районуудай, городуудай ... харюусалга бага болгоно, ... ажахы хүгжөөлгын асуу... ... шиидхэхэ, хүн зоной эрилтэ ... хангалга һайжаруулха хэ... ... үүсхэл гаргалгые хизаар... ... хүдөө районуудай Сове... ...ан ба мал ажалай продукци ... ба гүрэндэ худалдалга ... болгохын. өөрынь үные хям... ажалай бүтээсэ дээшэлүүл... ...а нөөсэ арга боломжоёо бүри ...дүүрэнээр хэрэглэхэ ябадалда ... совхозуудай хүдэлмэри һу... ... зорюулна. Хэдэ хэдэн ... Соведүүд хүдөө ажахын хү... ...шэдэй ажаһуудал улам һай... механизаторнууд ба мэргэ... кадрнуудые хүдөөдэ саг үр... ...аар үлөөхын тула шухала ...ролдолго үшөөл гаргаанагүй. ... болон совхозуудай мүнгэ... ябуулгада зохихо хиналта ... журамгүй, юумэдэ эзэн бу...

саар хандадаг ябадалай үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл һулаар ябуулагдана. Райгүйсэдкомуудай үйлэдбэриин управленинүүдые хүдөө ажахын управленинүүд болгон хубилгаһан, колхозуудай шэнэ уставуудые баталан абаһан ушарнууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ асуудалаар районно Соведүүдэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха, бии байһан дутуу дундануудые зайсуулхын тула шухала арга боломжо хангана.

Городуудай хүн зоной саг үргэлжэ урган нэмэжэ байһан ушар гэр байрын ба коммунальна ажахы хүгжөөлгын талаар городуудай Соведүүдэй ажал ябуулгада бүри ехэ эрилтэнүүдые табижа байна. Гэхэ зуура олохон городуудай Соведүүд гүрэнэй гэр байрын фондын гол хубиие һайнаар байлгаха, заһабарилха ба болбосон болгохо асуудалнуудта сэхэ хамаарнагүй, тэрэ фондын гурбанай хоёр хуби шахуунь предприятинууд, эмхи зургаанууд ба организацинуудта хамаатай байна.

Гэр байрын, илангаяа социально-соёлой ба ажаһуудалай удха шанартай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай талаар бэелүүлэгдэдэг барилгын түсэбүүд олохон ушарта хүсэд дүүргэгдэнэгүй. Тиин гэһээнь городуудай, районуудай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд тиимэ ушар байдалые хэрэгсээдэггүй, энэ хэрэгтэ албан зургаануудай һайнгаал тала харадаг ябадалые зайсуулха хэмжээ абадаггүй байна. Гэр байрын, соёлой ба ажаһуудалай, коммунальна барилгада промышленна предприятинуудай, колхозууд, совхозуудай ба бусад эмхинүүдэй табидаг мүнгэ зөөри нэгэдхэхэ гуримые Соведүүд үшөөл хүсэд нэбтэрүүлнэгүй. Энээнтэй дашарамдуулан хэлэбэл, хуули заршамые алгад гаража, бусаагдахагүй ехэ гаргаша нютагай хэрэглэмжэдэ зорюулхыень предприятинуудые, ажахын эмхинүүд ба колхозуудые уялгалһан шиидхэбэри Соведүүдэй гүйсэдкомуудай гаргадаг ушарнууд үзэгдэнэ.

Городуудтахи районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуулга томо городуудай хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан оршон байдалда шухала удха шанартай болоно. Гэхэ зуура олохон городуудта районно Соведүүдэй эрхэнь ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр танагдаһан, районуудай ба городуудай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгэнь хоорондоо тодо илгаагүй болошоно. Городуудтахи районно Соведүүд ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха албанай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горитойгоор нүлөөлнэгүй, бүхы городто хамаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ дутамагаар хабаадана.

Районуудай, городуудай Соведэй эмхидхэлэй хүдэлмэридэнь горитой дутагдалнууд бии байһаар. Соведүүдэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудай халирхайгаар, шүүмжэлэл багатайгаар зүбшэн хэлсэгдэдэг олохон ушар үзэгдэнэ. Эһо дүүргэдэг ушар районуудай, городуудай Соведүүдэй ажал хэрэгтэ үшөөл бии, ажахын, социальна ба соёлой һалбаринуудта туйлагдаһан үрэ дүнгүүдээр бэшэ, харин элдэб эсын хэмжээ ябуулгануудай, суглаан ба зүблөөнүүдэй тоогоор Соведэй хүдэлмэриие сэгнэдэг ябадал үсөөн бэшэ бии.

Олохон Соведүүд хуули сахилгые дутамагаар хинадаг, гүрэнэй журам эбдэгшэдтэй хүсэд шангаар тэмсэдэггүй, дааһан хэрэгэйнь түлөө тушаалтадай харюусалга хүсэд шангадхадаггүй байна. Соведүүдэй гүйсэдкомуудай аппарадай, тэдэнэй таһагуудай ба управленинүүдэй хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулхаар шухала хэмжээнүүд абтанагүй, захиргаанай хэрэгые эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр эмхидхэхэ гол ёһонууд удаан нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгдэнэ.

Районуудай ба городуудай Соведүүдэй хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые зайсуулха, тэдэнэй ажал ябуулгын онол аргануудые улам һайжаруулга совет зургаануудые партийна хүтэлбэреэр хангаха ябадал улам һайжаруулха хэрэгтэй холбоотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Соведүүдые һолидог гү, али хамаг юумэндэнь хамаардаг, Соведүүдтэ сэхэ хабаатай асуудалнуудаар партийна шиидхэбэринүүдые гаргадаг үсөөн бэшэ ушар партиин районно, городской комитедүүдэй хүдэлмэридэ үшөөл бии байһаар. Зарим партийна комитедүүд Соведүүдые, совет зургаануудые алгад гаража, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ заабари үгэдэг байна.

Иимэ гурим Соведүүдые партийна ёһоор хүтэлбэрилхэ гол ёһонуудта таарахагүй, совет хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые бууруулдаг байна. Зарим партийна комитедүүд совет хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн томилхо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта анхарал багаар хандуулна, совет зургаануудта хүдэлмэрилдэг коммунистнуудай ажал ябуулгые дутамагаар хинана. Зарим районуудай, городуудай Соведүүдтэхи партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэриин хэм хэмжээн үшөөл дутамаг байһаар.

Нютагай удха шэнжэтэй бүхы асуудалнуудые өөрынгөө газар дээрэ шиидхэхэ, эрхэ түлөөлэлгынгөө хэм хэмжээн соо бүхы предприятинуудай ба организацинуудай хүдэлмэриие хэндэ мэдэлтэй байһанһаань дулдыдангүй залан хүтэлбэрилхэ, хинаха эрхэтэй гүрэнэй засагай бүрин түлөөлэлгэтэ зургаанууд болоһон районуудай, городуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэри улам һайжаруулхын, үүргыень дээшэлүүлхын тула шухала хэмжээнүүдые абахыень КПСС-эй Центральна Комитет союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд, обкомууд, райкомууд ба горкомуудые уялгалба. Районой ба городой мэдэлэй нютагай промышленностиин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай, һургуулинууд, больницанууд, үхибүүдэй эмхи зургаанууд, клубууд, кинотеатрнууд, магазинууд, столовонууд, гэр байрынкоммунальна, заһабарилга-барилгын ба бусад предприятинууд, организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха зорилготой тодорхой хэмжээ ябуулгануудые район, город бүхэндэ районуудай, городуудай Соведүүдэй зүгһөө хараалха ба бэелүүлхэ ябадал хангаха гэжэ ЦК-гай тогтоолоор дурадхагдаа.

Тус районой, городой харьяата хүн зоной хэрэглэмжэ гол түлэб хангадаг предприятинууд, эмхи зургаанууд ба организацинуудые районой ба городой мэдэлдэ нэмэжэ оруулха шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

Районуудай, городуудай ажахые үргэлжэдэнь хүгжөөхэ, промышленна, хүдөө ажахын предприятинуудые тусхай мэргэжэлдэ таарууrаар оруулха, зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ, үйлэдбэриие үргэдхэхын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхын тулада нютагай арга боломжонуудые шадаал һаа ехээр хэрэглэхэ, экономическа шэнэдхэлгэнүүдэй гол ёһонуудые бэелүүлгэдэнь предприятинуудта, ажахын организацинуудта туһаламжа үзүүлхэ талаар өөһэдынгөө ажал ябуулга эдэбхитэй болгохо, хуулиин эрилтэнүүдые тэдэнэй сахилгын хойноһоо хиналта шангадхаха асуудалнуудта районуудай, городуудай Соведүүд анхаралаа бүри ехээр табидаг болохо ёһотой.

Районуудай, городуудай ажахынуудые хүгжөөлгэдэ предприятинууд болон организацинуудые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха, харьяата газар нютагуудтань байһан предприятинуудай, организацинуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр нютагай Соведүүдэй бүри ехээр һонирходог болохо зорилгоор республиканска, хизаарай ба областной мэдэлэй предприятинуудай, ажахын организацинуудай ашаг олзын зарим хубиие районуудай, городуудай бюджедүүдтэ дамжуулан үгэдэг байха шухала гэжэ мэдэрэгдээ. СССР-эй Министрнүүдэй Совет, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд районуудай, городуудай бюджедүүдтэ дээрэ дурсагдаһан оруулалтануудай хэмжээе, мүн дамжуулха гуримые тодорхойлхо, тэрэшэлэн районуудай, городуудай бюджедүүдэй олзын талые бүри һайжаруулха, мүнгэ һомолхо арга боломжо үргэдхэхэ, районуудай, городуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй мэдэлдэ үлэдэг мүнгэ зөөриин хэмжээе дээшэлүүлхэ бусад шухала хэмжээнүүдые абаха.

Материально-техническэ баазыень али болохоор бэхижүүлгэһээ үндэһэлэн, хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ талаар, эдлүүриин газар хамгаалгые ба хэрэглэлгые, техникэ, үтэгжүүлгэ болон тэжээл хэрэглэлгые һайжаруулха, колхоз, совхозуудай ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар, ажалай бүтээсые горитойгоор дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха талаар, эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар партиин хараалһан үргэн программые бэелүүлхэ гээшэ районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй шухалын шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК заагаа. Районуудай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ түсэбүүдые хараалан зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаадаха, ороо̄һо таряа, мяха, һү, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые худалдаха түсэбүүдээ, мүн түсэбүүдһээ гадуурхи даалгабаринуудые дүүргэхэ, хуулиин эрилтэнүүдые сахиха, колхозуудай уставуудые, колхоз доторой демократиин гол ёһонуудые бэелүүлхэ талаар колхозуудай, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай ажал ябуулгын хойноһоо хиналта хэхэ ёһотой. Районуудай Соведүүд хадаа эзэн буса ябадалтай, газарые, гүрэнэй болон колхозуудай зөөриие гамгүйгөөр мунайдан гаргашалгатай, нютагай тала бариха, дээрэһээ тэдхэмжэ абажал байха һанаашалгануудые гаргалгатай эрид шанга тэмсэл хэхэ уялгатай.

Гэр байрын, коммунальна барилгын, мүн социально-соёлой ба ажаһуудалай барилгануудые бодхолгын, арадай хэрэглэлэй эд бараа ба нютагай барилгын материалнуудые гаргалгын талаар, районой, городой хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгатай холбоотой бусад хэмжээ ябуулгануудые хараалха, бэелүүлхэ, тэрэшэлэн эдэ хэмжээ ябуулганuудта предприятинуудай, эмхи зургаанuудай, организацинуудай һомолһон мүнгэ зөөриие нэгэдүүлхэ талаар харьяата газар нютагууд дээрэнь байһан бүхы предприятинуудай, эмхи зургаануудай организацинуудай хүдэлмэри тааралдуулха, ажал ябуулгаяа эдэбхитэй болгохыень районуудай, городуудай Соведүүдтэ дурадхагдаа. Тиихэдэ совет хүнүүдэй ажаллаха, ажаһууха ба амарха һайн эрхэ байдал байгуулха гээшэ Соведүүдэй угаа шухала социальна зорилго болоно, тэрэниие бэелүүлгэ ниитын ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри дээрэ кадрнуудые удаан саг соо түбхинүүлхэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгые шууд һайжаруулха хэрэгтэ туһалха гээд ЦК-гай тогтоол соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Байрын фондые ашаглаха, бүрин һайн байлгаха хэрэг һайжаруулха зорилгоор городууд ба тосхонуудтахи предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудта хамаатай гүрэнэй байрын фондые, тэрэшэлэн эдэ городууд болон тосхонуудай хүн зониие хангадаг коммунальна ажахын барилгануудые нютагай Соведүүдтэ саашадань дамжуулан үгэхэ гэжэ хараалагдаа. Тус тус эмхинүүдэй мэдэлэй байрын фондые, коммунальна ажахын барилгануудые нютагай Соведүүдтэ дамжуулан үгэхэ, Соведэй гүйсэдкомуудай материальна, заһабарилга-барилгын баазануудые нэгэн доро бэхижүүлхэ гурим тодорхойлхыень, болзорнуудые тогтоохыень гүрэнэй зохихо органуудта даалгагдаа.

Министерствэнүүдэй, албан зургаануудай талаар хэгдэдэг байрын, коммунальна барилгын, социально-соёлой ба ажаһуудалай барилгануудые бодхолгын түсэбүүдэй дүүргэлтын хойноһоо, барилгын шанарай ба үргэлжэ тааруу байлгын хойноһоо, городуудай генеральна түсэбүүдые, бусад һуурин газарнуудые бариха түсэбүүдые сахилгын хойноһоо Соведүүдэй зүгһөө гүрэнэй хиналта шангадхалга шухала удха шанартай гэжэ тоологдоһон байна. Иимэ түхэлэй барилгануудаар захил хэгшын уялгануудые районуудай, городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай дүүргэдэг байха гурим үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала, албан зургаануудай байрын фондын ямар байһанай, коммунальна ажахын барилгануудай зүбөөр ашаглагдалгын хойноһоо Соведүүдэй зүгһөө хиналта һайжаруулха шухала байһанда анхарал хандуулагдаа.

Городуудтахи районуудай Соведүүдэй ажал ябуулга һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха, районуудай хүн зониие хангаха, ажаһуудалайнь эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалга, худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоол, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри эмхидхэхэ, бүхы городто хамаатай асуудалнуудые хаража үзэлгэдэ, шиидхэлгэдэ тэдэниие эдэбхитэйгээр хабаадуулха, гол асуудалнуудые шиидхэлгээр үүсхэл гаргаха арга тэдэндэ олгохо хэмжээнүүдые абаха гэжэ союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ һанамжалан дурадхагдаа.

Партиин Центральна Комитедэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, районуудай, городуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүд хадаа хүн зоной дунда ябуулдаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ саашадань али бүхы талаһаань һайжаруулха ёһотой, тиихэдээ арадай болбосорол, тэрэнэй эрдэм дээшэлүүлгые, шэнэ хүниие — коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагшые ургуулха гээшэ Совет гүрэнэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ хараадаа абаха зэргэтэй.

Социалис демократиин гол ёһонуудые наринаар сахилгада, Соведүүдэй ажал ябуулгада олониитын хабаадалгые саг үргэлжэ үргэдхэжэл байлгада, үүсхэл эдэбхи гаргадаг олониитын органуудые хүтэлбэрилгэ һайжаруулгаһаа үндэһэлэн, районуудай, городуудай Соведүүдэй хүдэлмэри эмхидхэлгые нарижуулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ депутат бүхэнэй үнэхөөрөөл эдэбхитэйгээр хабаадахын, дутуу дундануудые зоримгойгоор шууд сэхээр элирүүлхын, шүүмжэлэл дэлгэрүүлхын, Соведэй, тэрээндэ мэдэлтэй органуудай ажал ябуулга һайжаруулха замууд тухай дурадхалнуудые оруулхын тулада Соведүүдэй сессиин удха шанарые саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ заагдаһан байна.

Соведэй хэжэ байһан бүхы хүдэлмэриие район, город бүхэнэй һунгагшадай, хүн зоной хододоо мэдэжэ байхын, тэдэнэй абадаг хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсахын тула хүдэлмэри тухайгаа тунхаглалгые саашадань һайжаруулха гээшэ Соведүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ зорилгоор гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, тэдэнэй таһагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр болон гэшүүдэй, бүхы депутадуудай хүн зоной үмэнэ хододоо үгэ хэлэжэ байхань, хэблэл, радио болон телевиденеэр мэдээсэн дамжуулжа байхань шухала болоно. Районууд болон городуудай ажабайдалай шухалын шухала асуудалнуудые предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудай ажалшадай, тэрэшэлэн гражданинуудай байдаг газарнуудтань зүбшэн хэлсэлгэдэ табидаг гурим саашадаа бүри ехээр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой. Соведүүд хадаа хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые анхаралтайгаар шэнжэлэн мэдэхэ, ажалшадай дурадхалнуудые анжарха, тэдэниие бэелүүлхээр хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Депутадуудай — гүрэнэй засагай органуудтахи ажалшадай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэдэй эдэбхи хэшээл шууд хүгжөөхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй ЦК заагаа. Депутадууд хадаа һунгагшадай захяануудые дүүргэлтэ болгуулха, һунгуулиин округтохи ажал хэрэгэй ямараар бүтэжэ байһан, ажахын ба соёлой байгуулалтада ямар бэрхэшээлнүүдэй гарадаг, тэдэнэй яажа зайсуулагдадаг тухай һунгагшадта дуулгадаг байха уялгатай. Бүхы гүрэнэй органууд, тушаалта хүнүүд депутадуудай дурадхалнуудта анхаралтайгаар хандаха, өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэлгэдэнь депутадуудта али бүхы туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Совет хуулинуудые наринаар сахилгын ба дүүргэлгын түлөө районуудай, городуудай Соведүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй, тиихэдээ социалис хуулиие бэхижүүлгэ — совет демократиие хүгжөөлгын, гүрэнэй органуудай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулгын, гражданинуудай эрхэ болон аша туһые хамгаалалгын таһаршагүй хубинь гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд хадаа хуули ёһо ямарааршье эбдэлгэтэй эбсэшэгүй байха, хойрог нобшо ябадал гаргалгатай тэмсэхэ, ажалшадай дурадхалнуудай, мэдүүлгэнүүд болон гомдолнуудай зүбөөр, хаһа саг соогоо хаража үзэгдэдэг байлгые туйлаха, хуули ёһо тайлбарилгые һайжаруулха ёһотой.

Союзна республиканuудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүд, Министрнүүдэй Соведүүд нютагай Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхы-захиргаанай органуудай ажал ябуулгые бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо үүргэтэй гээд КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэнэ. Союзна республиканuудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүд гүрэнэй, ажахын, соёлой байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хододоо хэжэ байха, һайн дүй дүршэлнүүдые гүнзэгыгөөр, али бүхы талаһаань шэнжэлхэ, согсолхо ба дэлгэрүүлхэ, нютагай Соведүүдэй эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри һайжаруулха тухай оролдолго гаргаха, хуули ёһоной эрилтэнүүдые, эмхидхэлгынь ба ажал ябуулынь демократическа гол ёһонуудые сахилгын хойноһоо хинаха зэргэтэй. Союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд хадаа ажахын, социально-соёлой байгуулалтын тодорхой һалбаринуудта нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, тэдэнэй таһагууд болон управленинүүдэй хэдэг хүдэлмэридэ бүри ехэ анхарал хандуулха, гүйсэдхэхы-захиргаанай органуудай хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэлгэдэнь тэдэндэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхэ, захиргаанай ажалые научна ёһоор эмхидхэхэ асуудалнуудта бүри ехээр анхарал хандуулха, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай материально-мүнгэн сангай хэрэгые һайжаруулха зэргэтэй.

Соведүүдэй үүргэ ба нэрэ хүндые дээшэлүүлхын тула үдэр бүхэндэ оролдолго гаргаха, өөһэдынь мэдэлдэ үгтэһэн асуудалнуудые шиидхэлгын түлөө Соведүүдэй хүсэд харюусалгатай байхын тулада тэдэнэй бэеэ даанхай, үүсхэл эдэбхи ехэтэй байлгыень дэмжэхэ ба хүгжөөхэ гэжэ партиин районуудай болон городуудай комитедүүд КПСС-эй ЦК-гай тогтоолоор уялгалагдаа. Соведүүдые мэргэжэл ехэтэй эрхим кадрнуудаар хангаха, дааһан хэрэгэйнгээ түлөө ехэ харюусалгатай байдагаар коммунистнуудые, совет органуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ, партийна ба гүрэнэй журам тэдэнэй шууд сэхээр сахидаг байлгые, Соведүүдтэ партийна бүлэгүүдэй үзүүлдэг нүлөө бүхы хэмжээгээр шангадхаха шухала. Партиин райкомууд, горкомууд хадаа Соведүүдэй шиидхэбэринүүдые тоодоггүй, тэдэнэй даалгабаринуудые дүүргэлтэ болгохоһоо зайсадаг коммунистнууд-ажахын хүтэлбэрилэгшэд тушаа зөөлэнөөр хандадаг баримтануудые эрид шууд зайсуулха зэргэтэй.

Ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгодог партийна организацинууд хадаа Соведүүдэй хүдэлмэриин хэмжээгээр хүн зон Совет гүрэнэй бүхы политика тухай, тэрэнэй демократическа шэнжэ тухай олон ушарта сэгнэлтэ үгэдэг, Соведүүдтэй, Совет засагтай холбоотой хамаг юумэн бүхы партиин хэрэг байгаа, байһааршье гэжэ хододоо хараада абаха уялгатай гээд КПСС-эй Центральна Комитет онсолон тэмдэглэнэ.

Районуудай, городуудай, городуудтахи районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй эрхэ ба уялгануудые тодорхойлһон ниитэ союзна, республиканска хуулинуудые баталан абаха тухай дурадхалнууд, тэрэшэлэн эдэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай материально-мүнгэн сангай хэрэг бэхижүүлэн һайжаруулха тухай дурадхалнууд һайшаагдаа.

...РҮҮШЫНГЭЭ АМЖАЛТААР УРМАШАН...

... племхозой малшад ... XXIV съездын хүндэ... ...лгэрһэн социалис мүры... ... оролсоходоо дээшэ... ...ан шэнэ уялга, түсэб ...бэлэй. Тиин эндэхи һаа... ...эрһэн хоёр һарын тур... ... бүриһөө 730 кило... ...һаба. Энэнь нёдондоной ...һөө 41 килограммаар ...ю. Ажахы дотор дэлгэр... ...алис мүрысөөндэ түбэй ... түүртын коллектив онсо ... жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 813 килограмм һү һааһан байна. Тиихэдэ зарим түрүү һаалишад А. С. Пузыревич, А. Е. Степанова, Д. Л. Дондопов гэгшэд үнеэн бүриһөө 1024—1140 килограмм һү һаажа эрхимлээ.

Тэрэшэлэн дурсагдагша ажахын малшад гүрэндөө 341 центнер мяха тушаажа, кварталайнгаа түсэбые 141 центнерээр үлүүлбэ.

С. ХАЛТУЕВ,
партбюрогой секретарь.

...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...ХЭР Н. Е. МЕДВЕДЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ОЙ ...ДОНОЙ АЖАХЫН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

...адай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**
... Медведев Назар Ермиловичые Буряадай АССР-эй ой мо... ...н министрээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

...Үдэ, Соведүүдэй байшан.
... мартын 15.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭДЭ ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

«КПСС-эй XXIV съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө социалис мүрысөө Улаан-Үдын Ленинэй ордентэ мяха-консервын комбинадай шубуу үүсэлдэг цехэй залуушуулай коллектив эхилһэн байгаа.

Тэдэнэр шубууһаа абаха, бусад продукци үйлэдбэрилхэ кварталай түсэб съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ, 3,5 мянган түхэриг олзо оруулха, эрхим шанартай продукци үгэхэ гэхэ мэтэ харюусалгатай уялтануудые абаһан юм.

— Тус цехэй комсомол залуушуул ажалайнгаа вахтые амжалтатайгаар үргэлжэлүүлһээр, — гэжэ комбинадай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Л. Чиркова хөөрэнэ. Энэ һарын 10-най байдалаар тэдэнэр продукци үйлэдбэрилхэ даабаряа үлүүлжэ, графигаа 3 үдэрөөр түрүүлжэ ябана.

Илангаяа һайн амжалта Валя Сукневагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид туйлана. Тэдэнэр халаан бүриингөө даабари 115—120 процентдэ хүргэжэ, мүнөө мартын түсэб дүүргүүтэй болонхой.

Үнгэрһэн жэлэй IV кварталай дүнгөөр «Комбинадай эрхим бригада» гэһэн нэрэ зэргэтэй болоһон Валя Ходуньковагай бригада колбасагай заводто эрхимлэһээр. Эдэнэр нэгэшье голодоһо гарганагүй, үйлэдбэрилһэн продукциинь эрхим шанартайгаар тушаагдана.

— Заводоймнай хүдэлмэришэд залуушуулайнгаа амжалтаар омогорхоно, баясана, — гэжэ цехэй ахалагша мастер, Социалис Ажалай Герой Клавдия Ивановна Филиппова хөөрэнэ. — Февраль һарын түсэб 130 процент дүүргэгдээ һэн. Мүнөөшье ажалайнгаа эршэ алдаанагүй.

Гэдэһэ доторой цехтэ коммунист А. Белоусовагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада суурхаһаар үнинэй. 15 басагад эндэ хүдэлдэг, бултадаа коммунис ажалай ударнигууд. Хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэл байхабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Комбинадай комсомол-залуушуулай мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ эршэдэнэ. Съездын нээгдэхэ үдэр тэдэнэр туйлаһан амжалта тухайгаа түрэл партидаа мэдээсэхэ юм.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхозой бэрхэ һаалишадай нэгэн Валентина Грудинина. Үнгэрһэн хоёр һара соо үнеэн бүриһөөнь 568 килограмм һү абажа, колхоз соогоо эрхимлэһэн байна.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект зүбшэнэбди

ҮЙЛЭДБЭРИИМНАЙ АШАГ ҮРЭ ДЭЭШЭЛХЭ

Коммунис партимнай оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ зорилго табихадаа, заатагүй арад зонтойгоо зүбшэдэг, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые хараадаа абадаг гээшэ. Ээлжээтэ 9-дэхи түсэбтэ табан жэлэй хараа шэглэл тодорхойлһон партиин XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые хүдэлмэришэдэй, колхозно таряашадай, совет интеллигенциин зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха шиидхэбэри КПСС-эй Центральна Комитет баталан абаа.

Совет арад Директивэнүүдэй проекттэй танилсаад, тэрээн соо табигдаһан зорилгонуудые шудалжа, һанал бодолоо хэлсэжэ байнхай. Тиихэдээ коллектив бүхэн дүүргэхэ ажалаа тодорхойлно. Парти арад хоёр нэгэл һанал бодолтой, нэгэл үг зорилготой. Партиин зорилго—арад зоной зорилго мүн.

Барилгын материалнуудай промышленностиин продукци үйлэдбэрилгые 1,4 дахин ехэдхэхэ, барилгада нютагай элдэб материалнуудые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай Директивэнүүдэй проект дотор хэлэгдэнэ. Продукци бүтээн гаргалгые ехэдхэхэ арга боломжонууд заагданхай. **«Предприятинуудай техническэ хангагдаса һайжаруулха, үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат аргаар зэбсэглэлгые түргэдхэхэ. Барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинуудта ажалай бүтээсые тухайлхада 35 процентээр дээшэлүүлхэ»** гэжэ проект соо тодорхойлогдоһон зорилго манай коллективтэ сэхэ хабаатай гэжэ хэлэхээр.

Предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлээгүй һаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэнь, ехэ продукци үйлэдбэрилхэнь бэрхэшээлтэй юм. Тиимэһээ алишье предприятида техническэ дэбжэлтэ түйлаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ һайжаруулха хэрэгтэй болоно.

Заводоймнай коллектив шэнэ табан жэлэй үедэ бэелүүлхэ зорилгоео мүн лэ тодорхойлоо. Завод эдэ жэлнүүдтэ, урдахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, 6,3 миллион дүрбэлжэн метр шэл ехээр үйлэдбэрилхэ даабаритай. Барилгада хэрэглэгдэхэ шэнэ зүйл болохо үнгэтэ плиткэнүүдые үйлэдбэрилжэ эхилхэбди. Тиихын тула шэнэ цех баригдахань. Энэ цех 1972—73 онуудта ашаглалгада тушаагдажа, продукци үйлэдбэрилжэ захалха юм. Табан жэлэй хугасаада шэнэ нэгэ цех баригдаха.

Ямар аргаар продукци үйлэдбэрилгэ ехэдхэгдэхэб гэхэдэ, шулуу нүүрһэнэй орондо шэнгэн түлишэ хэрэглэгдэдэг болохо. Тиигэжэ шэл хайлуулдаг пеэшэнүүд соохи температура ехэ болгохо, бүтээсыень дээшэлүүлхэ арга хангагдаха юм. Шэнгэн түлишэ хэрэглэхэдэ, манай үйлэдбэридэ бүри ашаг ехэтэй байха. Продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэтэй хамта, олон хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэхэ, ехэ мүнгэн зөөри алмагдаха юм. Тухайлхада 90 хүдэлмэришэн сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда эльгээгдэхэ болоно. Мүнгэдэн тоолоходо, 860 мянган түхэригэй алмагдахань элирээ.

Шэнэ табан жэлэй үедэ завод оньһожоруулагдаха, ехэ хүдэлмэри техникын хүсөөр бүтээгдэдэг болохо. Хабтагар шэл отолхо ажал дууһан оньһожоруулагдаха юм. Тиихын тула шэнэ түхеэрэлгэ хабсарган табигдахаар хараалагдаа. Мүнөө энэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Машинно-ванна, механическа, электрическэ цехүүдэй хүдэлмэришэд оньһожо, [illegible]мал нэгэ лини тодхожо байна. Энэ линиин ашаглалгада тушаагдахада, шэл отологшодой ажал нилээд хүнгэдхэгдэхэ юм.

Мүнөө шэл отологшодой ажал хүшэр ажалай нэгэн гэжэ тоологдоно. Тэдэнэр халуун агаартай газарта хүдэлдэг. Шэнэ линиин тодхогдожо дүүрэхэдэ, тэдэнэр тад ондоо эрхэ байдалда ажаллаха юм. Үйлэдбэриин культура дээшэлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдаха. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсын дээшэлхэ байһаниинь элитэ.

Заводоймнай коллектив 1971—1975 онуудай туршада арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа партиин ЦК-гай Директивэнүүдэй проектые һайшааха, өөһэдынгөө урда табигдаһан зорилго тодорхойлхо зуураа, энэ Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха партиин XXIV съездые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидээ. Табан жэлэй түрүүшын 1971 ондо хэхэ ажалаа хараалаад, социалис шэнэ уялга абанхай. Абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Цех, участок бүхэнэй коллектив социалис мүрысөөндэ хабаадалсана.

Партиин болохоёо байгаа съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ямар уялга абтааб? Съездын нээгдэтэр түсэбһөө гадуур 40 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилэн гаргаха, шэлэй шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, 75 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалагдаа. 1971 оной хугасаада ажалай бүтээсые 4,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ тодорхойлогдоһон юм. Коллективнай абаһан уялгаяа дүүргэхэ, хэлэһэндээ хүрэхэ гэһэн этигэл найдабари бии. Энэ ямар үндэһэтэйб гэхэдэ, жэлэй үнгэрһэн хоёр һарын даабари амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн байна.

Январь, февраль һарын түсэбһөө гадуур 66 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилэгдэжэ, абаһан уялга холо үлүүлэгдөө. Шэл амһарта хэхэ даабари холо үлүүлэгдэжэ байна. Нэгэдэхи сортын шэл үйлэдбэрилгые түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга мүн лэ бодотоор дүүргэгдээ. Хоёр һарын үрэ дүн абажэ харахада, нэгэдэхи сортын шэл үйлэдбэрилгэ түсэбөөр хараалагдаһантай сасуулхада, 2,4 процентээр ехэдхэгдэһэн болоно.

Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэжэ байһаар. Хоёр һарын туршада нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада ажалай бүтээсэ хүн бүхэндэ хубаажа хараа һаа, 6,4 процентээр дээшэлһэн болоно. Хүдэлмэришэн бүхэн партиин съездэ ажалайнгаа бэлэг бариха гэһэн хүсэлтэйгөөр ажаллана. Коммунистнууд А. Ф. Подойницын, В. П. Челпанов, В. Е. Петров гэгшэдэй даадаг бригаданууд жэлэй эхинһээ ехэ бүтээсэ түйлажа байнхай. Түсэбэй ёһоор халаан соо 15,3 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилхын орондо 17,2—17,8 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэгдэнэ. Энээнһээ урда манай заводто иимэ ехэ бүтээсэ түйлагдаагүй һэн.

Шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, түрүү арга хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхаралһандуулагдана. Тиигээгүй һаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ һайжаруулжа шадахагүй гээшэбди. Түсэбэй ёһоор хараалһан оньһожоруулгын хүдэлмэри хэхэтэй хамта, урлан нарижуулагшад аша туһатай ехэ ажал дүүргэжэ байнхай. Нёдондо жэлэй сентябрьһаа хойшо урлан нарижуулгын 75 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 82,7 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

Абаһан уялгаяа үлүүлэн, дүүргэжэ, партиин съездые угтаха байһандаа шэл үйлэдбэрилэгшэд батаар найдана. Манай коллектив бии байгаа арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэхэ, үйлэдбэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ оронхой. Амжалта түйлаха арга боломжо цех, халаан бүхэндэ бии.

Партиин хараалһан, арад зоной һайшааһан хараа түсэб бодотоор лэ бэелүүлэгдэхэ. Бидэнэр, партиин XXIV съездын делегадууд, Эхэ оронойнгоо экономико улам саашань хүгжөөхэ Директивэнүүдые баталан абахабди. Тэрээн соо табигдаһан зорилго бүхы совет арадта, хүн бүхэндэ хабаатай. Тиимэһээ манай заводой коллектив партиин съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ нэгэн хүсэлтэйгөөр ажаллана.

А. БОЛОТОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой директор, партиин XXIV съездын делегат.

АРАД ЗОНОЙ АША ТУҺА

Эдеэ хоолой промышленностин предприятинууд совет… дэй столдо олон ондоо зүйлэн продуктнуудые үгэнэ. Эдеэ… зүйлнүүдэй элбэгжэхэдэ арад зоной һуудал байдал һай… Тиимэһээ шэнэ жэлэй туршада элдэб янзын продукт… лэдбэрилгэ бүри түргэнөөр хүгжэхэ байна. КПСС-эй XXIV… дын Директивэнүүдэй проект соо хараалагдаһанай ёһ… табан жэлдэ мяха абалга 40—43 процент, һү—29, заг… процент дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Олон ондоо янзын, һайн шанартай продуктнуудые… зорилго үйлэдбэриин коллективүүдэй урда табигдана. Со… нүүдэй үдэр бүриин эрилтэнүүдые гүйсэд һайнаар… тула магазинуудта һайн шанартай хилээмэн, мяха ба… дэб янзын консервэ, овощ худалдагдаха зэргэтэй. Ү… эдидэг юумэнэй шанар һайжаруулха асуудалда онсо… хандуулагдана.

Загаһаар хэгдэдэг продуктнуудые олошоруулха тала… далдан абагшад ехэ эрилтэ табидаг болонхой. Тиимэ… нүүдэй энэ эрилтые гүйсэд хангаха зорилго загаһанай пр… ленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

Гүрэнэй загаһанай ажахынуудта шэнэ табан жэлдэ… олзоборилго 2,7 дахин дээшэлүүлэгдэхэ. Автомат ба… һон линиинүүдээр түхеэрэгдэһэн суднанууд бүтээн гарг… загаһашадта үгтэхэ. Гэхэтэй хамта олзоборилгын флот… ашаглаха, загаһанай байра бэдэрхэ ба тэдэниие бариха… онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ асуудалнуудта ехэ анхар… дуулагдаха байна.

Һанамжа дурадхалнууд

Манай тракторна 4-дэхи бригадын механизаторнууд үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлэй туршада яһала гэмгүй хүдэлжэ шадаа гээшэ. Энэ үедэ гүрэндөө 121,4 мянган центнер ороохо тушааха даабаритай байгаабди. Тэрэ даабари үлүүлэгдөө. Гүрэнэй амбаарта 128,4 мянган центнер ороохон адхагдаа һэн. Энэ амжалта ургасын һайн байһанай үрэ дүн лаб даа. Хэрбээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 18 центнер ороохо хуряаха түсэбтэ даабаритай байһан һаа, тэрэнээ 20 центнертэ хүргэһэн зэргэтэйбди.

Өөһэдынгөө ажал тухай тон богонихоноор хэлэхэдэ иимэл даа.

Шэнэ табан жэл гараба. Түсэбтэ табан жэл соо арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа болохоёо байһан съездын абаха Директивэнүүдэй проект олониитын анхаралда тунхаглагдаба. Тэрээн соо **табан жэлэй туршада колхоз болон совхозуудта ажалай бүтээсэ 37—40 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн горитойгоор хямдаруулха** хараа тодорхойлогдоно. Энэ зорилгоор хүсэ ехэтэй тракторнуудые, бүтээсэ ехэтэй тарянай комбайнуудые болон бусад техникэ олоор бүтээн гаргаха.

ТЕХНИКЭ УЛАМ НАРИЖУУЛХА

Г. И. МИРОНОВ, Мухар-Шэбэрэй аймагай „Заганский" колхозой комбайнер, республикын габьяата механизатор, КПСС-эй обкомой гэшүүн:

оньһожоруулга үргэдхэхэ гэхэшэлэн олон янзын хэмжээнүүд хараалагдана.

Проект соо хэлэгдэһэн эдэ үгэнүүд манай совхозой механизаторнуудай сэдьхэл бүри баярлуулна, шэнэ зориг түрүүлнэ. Би арба гаран жэлдэ колхоздоо комбайнераар хүдэлнэб. Тиихэдээ ажалай зарим тэды дүрилтэй бологдоо юм бээзэ. Тиимэһээ **мүнөө бүтээн гаргагдадаг трактор, комбайн болон хүдөө ажахын, үйлэдбэридэ ашаглагдадаг бусад техникэ болон түхеэрэлгэнүүдэй техническэ шанар тушаа һанаһанаа хэлэхэ хүсэлэнтэйб.**

Жэшээнь, һүүлэй үедэ бүтээгдэһэн «СК-4» түхэлэй комбайн «СК-3-да» орходоо һураггүй һайн юм. Тиигэбэшье дутагдалгүй гэхын аргагүй. Иимэ түхэлэй комбайнай таряа сохихо хүсэниинь нилээд ехэ болоо. Харин ороохо сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдынь урданайнгаа хэбээр үлэнхэй. Тэрэ ушарһаа болоджо, түргөөр сохигдоһон тарянай ороохые һолоомо, мэхиинэһээнь һагшан илгажа үрдинэгүй. Тэрэнһээ уламжалан, ороохон мэхиинэтэй холисолдон хаягдашана. Комбайнай ябасые конструкторнуудай түргэдхэһэниинь һайн. Теэд тэрээн шэнги ороохо сэбэрлэхэ юумэнүүдэйнь хүдэлсэ хурдан болгохосхо байгаа бшуу. Ороохоной гээгдэсэ илангаяа ташагай газарай таряа хуряахада ехэ байдаг.

Шэнээр абтаһан оньһон машинануудые хабсаргаха, тааруулха хүдэлмэридэ механизаторнууд ехэ сагаа гээдэг. Деталь болон оньһонуудынь тааража, зохижо үгэнгүй, хүдэлгэхэдэнь ябажа үгэнгүй ехэл зобоодог гээшэ. Үшөө тиихэдэ илангаяа шэнэ комбайнай нүхэ һүбэ, забһар заалинхай гээшэнь тоолошогүй олон байдаг. Энэ дутагдал завод дээрээ юундэ усадхагдадаггүй юм.

«ДТ-75» трактор «ДТ-54» трактороһаа нэгэ бага дээрэ. Тиигэбэшье баһал дутуу юумэн, минии һанахада, бии. Нэн түрүүлэн двигателиинь хүсэн бага, оньһон түхеэрэлгэнүүдынь үлүүсэ орёо. хэбэрэгшье. Ехэ хүсэтэй томо тракторнуудые оронойнмай заводууд бүтээдэг болоо гэжэ хэблэл соносхожо байдаг. Теэд мүнөөдөө манда хүрэжэ ерээдүй байһаар. Тиихэдэ хүдөө ажахын техникын запасной частьнууд тон багаар, хүртэсэгүйгөөр гаргагдана. Энэ ушар алишье хэрэгтэ муугаар нүлөөлхэһөө бэшэ ондоо юун байхаб.

Үшөө нэгэ һанамжа. Баян ургаса хүрэнгэһөө, тэрэнэй шанарһаал болодог ха юм даа. Манай эндэхи байгаалиин уларилай эрхэ байдалаар «онохойская-4» гэжэ сортын шэниисэ һайн, яһала таарана гэжэ хэлсэдэгбди. Гэхэ зуура манай һанаһанда баһал хүрэнэгүй гэхэ байнаб. Ороохониинь түргэн, эртүүр унадаг дутагдалтай. Бүри һайн сорт бии болгохын тула эрдэмтэд-селекционернүүд оролдолгоёо гаргаха уялгатай байгаа. Теэд тэдэнэрэй энэ талаар ямар хүдэлмэри хэжэ байһаниинь мэдэгдэдэггүй. **Партиин Директивэнүүдэй проект соо табигдаһан эрилтэдэ манай эрдэмтэд бодото хэрэгээрээ харюусаха бэзэ гэжэ найдагдана.**

Улаан-Үдын оёдолой фабрикын хүдэлмэришэд болон алба хаагшад КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ 1-дэхи кварталайнгаа түсэб болзорһоо урид, мартын 27-до дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Фабрикын хүдэлмэришэн Анна Ивановна Нелюбина оролдосотойгоор хүдэлжэ, энэ мүрысөөндэ түрүүлэн ябана.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

КУУЗИКУ БҮРИ ҺАЙНААР УРГУУЛХА

Адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абахын тула нэн түрүүн үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэдэг болохо зорилгые дары түргэн шиидхэхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект дотор онсолон заагдана. Илангаяа эрхим шанартай үбһэ, силос, ногооной гурил, элдэб корнеплодуудые элбэг ехээр бэлэдхэжэ, ниитын, мүн хүдөөгэй хүн зоной хубиингшье ажахын үхэр малые тэжээлээр бардамаар хангаха зорилго табигдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай Түнхэнэй аймагай ажахынууд адууһа малаа үбһэ тэжээлээр һайса хангадаг болохо талаар зарим тэды хэмжээ абажа байнхай. Жэшээлхэдэ, хоёр-гурбан жэлэй туршада олонхи ажахынуудай куузику ургамал тарижа, һайнаар ургуулаад, жэл бүхэндэ 4,5—5 мянган тонно шэмэтэй үндэһэ суглуулжа, илангаяа тэрэниие үнеэдтэ ехээр эдюулнэ.

Мүнөө жэл бүри аймаг дотор хамта 300 гектарта куузику таригдажа, га бүриһөө 218—303 центнер ургаса абана. Энээнэй ашаар һүн ехэ һаагдана, мал һайнаар таргалуулагдана.

Зарим түрүүшүүл бүришье дээшэ ургаса абана. Түсхайбал, нёдондо «Восточные Саяны» колхозой гэшүүн Сокто Гомбоевой даадаг звеногойхид гектар бүриһөө 713 центнер куузику хуряагаа. Мүн Туранай совхоздошье баһал һайн ургаса абтаа.

Үнгэрһэн хэдэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада энэ ургамал тариха, ургасынь хойноһоо харууһалха хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан газартал бараг һайн ургаса абтана бшуу. «Восточные Саяны» колхозой куузику ургуулдаг звенюе даагша С. Гомбоевой дүй дүршэл тухай тобшохоноор хэлэхэ ушартай болоно.

Эндэхид куузику ургамалаа үрэжэлтэй һайн, хара гү, али бороотор, зөөлэн аад, зузаан хүрьһэтэй газарта таридаг. Харин шииг нойто элбэгтэйшье һаа, багал хужармагтай, мүн элһэлиг добо газарта мүртэй ургадаггүй байна. Куузикугай үрэһэ тарихын урда тэндэхи буртаг үбһыень борнойлжо гү, али культиватор шэрэжэ үгы хэнэ. Тиихэдээ түрүүн газарыень намар эртэ гүнзэгыгөөр хахалжа бэлдэдэг юм.

Һүүлэй хоёр жэлдэ эндэхид куузикугаа түрүүн рассадада һуулгантүйгөөр, сэхэ газар дээрэнь үрэһөөрнь таридаг болонхой. Газарай хүрьһэнэй дээрэһээ һайса халажа, 3—5 градус дулаасаад байхадань, куузикугай үрэһые хоёр-гурбан сантиметр гүнзэгыдэ таридаг. Үрэһэнэйнь хүрьһэндэ нэгэ жэгдээр таригдаха, шоройнь үрэжэлтэй байхынь тула гранулированна суперфосфат холисодог юм. Тэдэнээ «СОН-2,8» түхэлэй сеялкээр нэгэ доро тарина.

Куузикугай эшэнүүдэй бултайхаһаа түрүүн, мүн бултайжа гараад байхадань буртаг үбһыень, хорхой шумуулнуудыень үгы хэхын тула дээгүүрнь борной шэрэдэг, гексахлоран хоро сасалсадаг байна.

Түнхэндэ хабар эртүүр хура бороо мүртэй оронгүй ургамал ногоон гандахаяа һанадаг дээрэһээнь куузикугай газар заатагүй уһалдаг гээшэ. Уһа сасадаг түсхай оньһон түхеэрэлгые бага зэргэ тааруулан тодхоод, куузикугай эшэнүүдэй зурууд хоорондуур ябуулжа, час соо 3 тонно уһан хүрьһэндэ оруулагдадаг. Куузикугай эшэ набшануудай гарам сасуунь зурууд хоорондуурнь утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилжэ, нэгэ гектар газарта 38 мянган эшын байхаар зохид сооньшэнгэрүүлдэг юм.

«Восточные Саяны» колхоз, мүн бусадшье ажахынууд куузику тариха гаразтаа гектарай 20—30 тонно шэбхэ гаргана, 250—350 килограмм аммиагтай уһа оруулна. Мүн гектар бүхэндэ 1—1,5 центнер суперфосфат нэмэлтэ тэжээл болгон оруулалсадаг.

Куузику хуряаха түсгаар оньһон машина бүтээхэ гү, али үгышье һаа, хартаабха хуряадаг комбайниие тааруулан тодхоод хүдэлгэхэ хэрэгтэй байна. Энэ талаар хүдөө ажахын машина, түхеэрэлгэнүүдые зохёодог, бүтээдэг инженернүүд, конструкторнууд, хүдэлмэришэд бодомжолхо бэзэ гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, саашадаа куузику ургамал тарилга, хуряалгын гаргашые эрид хороохо, тэрэниие зүбөөр хадагалжа, шэмэтэй һайн байлгаад малдаа эдюулээ һаамнай, ашагтай байха бшуу.

Байгша ондо манай аймагай ажахынууд таряалангай гектар бүриһөө 400 центнерһээ бага бэшэ куузику ургуулха зорилготой.

С. СОТНИКОВ,
Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин агроном.

КПСС-эй XXIV съездын делегат

МИЛЛИОНЕ…

Һүниин тэн багта телефон шангаар наяршаба. Александр Михайловичай трубкаяа үргэхэдэнь:

— Танай локомотив Сэлэнгын станциһаа наашаа гараба. Халааһаа тушаажа абахаяа ерыт!—гэжэ эхэнэр хүнэй яаралтайгаар хэлэхэдэнь:—Энэ бэеэрээ ошохоб. Туһалагшадамни машина эльгээгээ гүт?—гэжэ асууба.

— Эльгээгээ,— гэһэн харюу дуулахадаа, машинист Александр Михайлович Баранов һанаагаа амарһан хэбэртэй сонходо дүтэлбэ. Газаа янгинама хүйтэн. Уурал манаар бүрхөөгдэһэн гэр байранууд шүүд халта борложо харагдана. «Мүнөө талада һалхитайл ёһотой даа. Зуун метрэй зайда юумэн үшөөл муугаар харагдана. Гэбэшье урдахи замаа һайнаар хаража ябаха хэрэгтэй. Али олон юумэн харгыда тохёолдодог. Иимэ хүйтэн, манатай байхада түмэр рельснүүд таһа һүрэхэшье ушар гарадаг. Үргэһэ нойртоо диилдэжэ болохогүй» гэжэ дотороо сэдьхэн, дуугай зогсоно.

Удаань кухни соо орожо, халуун сайгаа уугаад, нойрсожо хэбтэһэн басаганайнгаа булхагархан хасарыень таалаба. Тэрэнь Улаан-Үдын Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда һурадагшье һаа, хододоол бишыхан шэнгеэр һанагдадаг. Һүниндөө аян замда мордоходоо басагантайгаа тэрэ иигэжэл хахасадаг. Хоёр гурба хонюжо ерэхэдэнь, Оля басаганиинь ехэл хүлеэжэ ядаһан юумэ:

— Аба, дахяад бидэниие орхижо ябахагүй бээзэш,—гэжэ бишыхан ябадагтаал асуухал даа.

— Манайшни ажал иимэл ха юм. Үдэр һүниие илгангүй ябаха ушар гарадаг,—гэжэ бишыхан басагандаа ойлгуулха гэжэ оролдохо.

Байтараа басаганиинь эсэгынгээ үдэр һүнишье, һайндэрнүүдэйшье үедэ ажалдаа ошоходонь дадашоо һэн.

— Холын городууд хүрөөд бусахадаа намдаа нааданхайнуудые асарыш даа,—гэжэ захидаг болоо. Басаганайнгаа захил дүүргэхэ хүсэлтэйгөөр тэрэ Петровско заводой гү, али Слюдянка станциин магазинууд соогуур сүлөө сагтаа халта шагаагаад гарадаг бэлэй.

Түрэл депо тээшээ тэрэ мүнөө яаралтайгаар алхална. Александр Михайловичай ажаһуудаг набтархан модон гэрынь арадань үлэнэ.

Мүнөө огторгойдо гансашье үүлэн үгы. Тоогүй олон одо мүшэд «замшни арюун лэ» гэһэн маягтайгаар ониб-аниб яларна. Гушаад жэл соо тэрэ Улаан-Үдын депо тээшэ харгылна. Гушан жэл. Хүнэй ажабайдалай ехэхэн хубинь гээшэл бээзэ.

Арбан таба хүрөөд ябахадань Эхэ орондомнай немец фашистнар добтолон ороо. Комсомолец Александр хүбүүнэй сэрэгэй албанда ошохоор мэдүүлгэ бэшэхэдэнь:

— Һураха хэрэгтэй. Шинии һайнаар һурахада дайсанда дабхар сохилто болохо бшуу даа,—гэжэ Железнодорожно районой военком хэлээ һэн.

— Уран зохёолшо Аркадий Гайдар арбан дүрбэн наһатайдаа полк командалжа, сагаан сэрэгшэдые үй бута сохилсоһон юм,—гэжэ сэхэ харюусаһанаа тэрэ мартадаггүй.

— Ехэ юумэ мэдэхэдэ туһатай юм. Эхэ орондоо, арад зондоо туһатай юумэ хэхэ гээ һаа, һурахал хэрэгтэй,—гэжэ хэлэхэ мүртөө:—Машинистын туһалагшын курсада һураха дуратай гүш?—гээд буурал толгойтой военком асуугаа бэлэй.

Тиигэжэ 1942 ондо паровоз жолоодохо машинистын туһалагшын үнэмшэлгэ абаа. Хүшэр хүндэ дайнай жэлнүүд. Бүхэли һараараа гэртээ оронгүй, түмэр замаар ашаа шэрэжэ гүйлгэхэ. Ямар нэгэ станциһаа ашаа абахаар хүлеэхэ баатай болоходоо, хоёр-гурбан час соол нойрсохо саг гараха. Бүхы хүсэ, зоригоо, шадал бэлигээ ажал хүдэлмэридөө ворюулаа. Дайсаниие даралсаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаа. Энээниинь манай парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, «Фашис Германиие илаһанай түлөө» медаляар шангаа бэлэй.

Саг жэлнүүдэй гүйдэл ямар түргэн гээшэб. Һаял шэнги һэн даа. 1946 ондо Александр Михайлович машинистын курсада һурахаар Эрхүү хото ошоо. Тэрэ машинистын туһалагшаар табан жэл соо хүдэлһэн тула яһала дүй дүршэлтэй болоһон байгаа. Тиимэһээл мэргэжэлээ дээшэлүүлхые шиидээ ха юм.

1947 он хэзээдэшье мартагдахагүй. Мянга гаран тонно ашаа шэрэһэн поезд өөрынгөө гараар жолоодожо, Слюдянка станци тээшэ зорижо гараа һэн. Хүсэ ехэтэй поезд жолоодожо, һалхи шуурганай урдаһаа, сэлгеэ талын дундуур зэрэлгээ татан гүйлгэхэдөө, одоол һанажа ябаһан хүсэл бодолоо бэелүүлбэб гэжэ мэдэрээ һэн. Ажалша зондо, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа сагтаа болзор сооньхүргэжэ байха хэрэгтэй. Поездоо шадамар бэрхээр жолоодожо шадаха ёһотой. Минута сооншье графигһаа хожомдохо хэрэггүй. Поезд жолоодохо бүхы «нюусануудые» Александр Михайлович Баранов тааха болоод, уданшьегүй депогой эрхим машинистнүүдэй тоодо оролсоо һэн. Поездоо түргэнөөр ябуулдаг. Зоригтой машинист гэжэ хамта хүдэлдэг нүхэдынь магтажа захалба. Оролдосотой һайнаар ажаллажа байһанайнь түлөө 1957 ондо «Ажалай баатаршалгын түлөө» медаляар парти, правительство шагнаа.

Эгээл бэрхэ машинистнүүдтэ пассажирска поезд жолоодохыень найдаха заншал түмэр замшадта бии юм. Александр Михайловичта иимэ найдабари хүртөө. Одоошье дүй дүршэл хэрэгтэй гээшэ. Мүнөө тэрэ арбан табаад жэл соо пассажирска поезд жолоодожо ябана. Социалис мүрысөөндэ элэбхитэйгээр хабаадалсажа, абаһан уялгануудаа амжалтатай һайнаар дүүргэжэ байдагайнь түлөө Александр Михайлович Барановые

Сельсовет. Депутат. Үйлэдбэри

...дахи табан жэлэй туршада Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз хүдөө ажахынгаа үйлэдбэри ...тайгаар хүгжөөжэ, газар тариалангай ба ...лай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө сүм дүүргэһэнэйнгээ түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байха юм. Энэ түүхэтэ удха шанартай хэрэгтэ Түнхэнэй сельскэ Соведэй депутадуудай оруулаһан хубита ехэ. Энэ үе соо тус сельскэ Соведэй хэһэн хүдэлмэри, ажалайнь дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхыень доро дурсагдагша нүхэдые манай корреспондент гуйһан байна.

И. С. СОЛДАТОВ,

Түнхэнэй сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ

Сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд ээлжээтэ зүблөөн дээрэ ямар асуудал зүбшэн хэлсэхэ тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

хоз, совхозой үйлэдбэридэ
шухала асуудалнуудые
сельскэ, сомоной Сове-
үүргэ дүүргэхэ тухай-
XXIII съезд дээрэ он-
шэлэгдээ һэн. Удан-
Сельскэ, поселково Сове-
дэлмэриие саашадань улам
тухай» КПСС-эй ЦК-
гараа һааб даа. Эдэ
дые дүүргэлтэ болгон, ма-
Совет партийна орга-
гшэд горитой хүдэл-
даа. Хүдөө ажахые хүг-
асуудалнуудта сельскэ Со-
анхарал хандуулагдадаг.
Хонидой харууһан, ондо
ажахын продукци гү-
далга, Социалис уялга-
дүүргэлтэ саг болзор соогоо
дутагдалнуудынь усад-
дадаг юм. Үйлэдбэриин
олонхи хэрэг гүйсэдхэхэ
хараада абтана. Соведэй
саг үргэлжын комисси-
ажахын эгээн шухала
жэшээнь: ажахын
хүгжөөлгэдэ, үндэр баян
лгада, мал үсхэбэрилгэдэ,
дүршэл нэбтэрүүлгэдэ
бидаг. Депутадуудай сес-

харгадаха асуудалые мэргэ-
хамта үргэнөөр зүбшэн
ажахы дээгүүр ябажа ха-
шалтай. Һүүлээрнь саг
комиссиин зүблөөн дээрэ
зүбшэлэгдэдэг юм. Учас-
байдалтай байһаниинь элирдэг, һонирхолтой, туһатай дурадхалнууд ородог. Эгээл тиимэһээ ажахын экономико хүгжөөхэ асуудалаар ганса колхозой хүтэлбэрилэгшэд бэшэ, мүн саг үргэлжын комиссиин гэшүүдшье Соведэй сесси дээрэ элидхэл хэдэг. Тэрээнһээ гадна манай колхозые шефтээ абаһан эмхи зургаануудай зүгһөө илангаяа үбһэ, таряа хуряалгын үедэ сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэгдэдэг. Эрхэтэдэй суглаан тухай эндэ дурсангүй гарахын аргагүй. Иимэ суглаанда аймагай, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, прокуратура болон милициин зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагдадаг юм. Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада иимэ арбан суглаан болоо, тиимэ суглаанай шиидхэбэриин ёһоор, ажал хэжэ шадаха хүн бүхэн халуун хүдэлмэриин үедэ баран элсүүлэгдэжэ, ехэ туһа хүргөө. Нютаг нютагтаа үнгэргэгдэдэг иимэ суглаан нүгөө талаһаа, мүн ажалай журам бэхижүүлгэдэ, өөртөө шанга эрилтэтэйгээр хандадаг бололгодо туһатай байна. Сельскэ Совет колхозой экономикоёо хүгжөөхэ хэрэгтэнь али болохоор иигэжэ туһалдаг, тиигэһэнэй үндэһөөр үнгэрэгшэ табан жэл соо ехэхэн юумэн хэгдээ.

Барилгын талаар ямар хубилалтануудай болоһон тушаа тогтое. Урдань энэ шухала хэрэгтэ зарим хүтэлбэрилэгшэд тоосоогүйгөөр хандадаг, бэеһээ зайлуулхые оролдодог һэн. КПСС-эй ЦК-гай XXIII съездын шиидхэбэринүүд, мүн удаань сельскэ, поселково Соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай тогтоол ехэ аша үрэтэйгөөр нүлөөлөө. Манай сельскэ Совет эрхэ түлөөлэлгэеэ гүйсэд хэрэглэн, арга боломжоёо хараада абажа, ямар барилга уридшалан хэбэл дээрэб гэжэ бодомжолдог болонхой. Мүн хаана ямар барилгын хэгдэхэеэ байһан тухайда улад зон эртээнһээ мэдэдэг. Тиигэжэ табан жэлэй туршада сельскэ Соведэй мэдэлэй газар дээрэ ехэхэн барилга хэгдээ. Үнгэрэгшэ табан жэл соо 120 һурагшадай һураха һургуулиин байшан, 45 байрын гэр, 300—300 һууритай хоёр клуб, 4 улаан булан, 1600 үнеэнэй байха оньһожоруулагдамал 6 фермэ, 2 мянган хонидой байха байра, 40 машинын гараж, орооһоной механизированнэ тоог, 9 мянган тонно силосэй траншей, 500 тонно хартаабха хадагалха хранилищи, 4450 гектар сабашалан, тариалан уһалха сөөрэмүүд ашаглалгада оруулагдаа. Совет засагай 50 жэлэй түүхэтэ ойтой дашарамдуулагдан, «Сибиряк» колхоз РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Улаан тугаар, мүн наймадахи табан жэлэй туршада ажахыдаа ехэ амжалта туйлаһанай түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм.

Сельскэ Совет доторхи нэгэ дунда, нэгэ найман жэлэй, хоёр эхин һургуулида хамта 1300 үхибүүд һурана. Участково больница, медицинскэ 2 пункт, 4 клуб, 10 магазин, механизаторнуудай училищи, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинат, аптекэ, «Сельхозтехникын» нэгэдэл, үрэ жэмэсэй-овощой завод, үрэһэ туршалгын участок, сагай уларил шэнжэлдэг станци, ПДУ гэхэ мэтэ эмхи зургаанууд бии.

Эндэхи училищида 30 жолоошон, 10 штукатур, 150 механизатор һуралсадаг, 15 мастер болон багшанар хүдэлдэг юм. Үнгэрэгшэ табан жэл соо энэ училищи хамтынгаа хүсөөр 150 һурагшын байха хамтын байра, столово, библиотекэ баряа.

ПОЗ (үрэ жэмэсэй-овощой завод) табан жэлэйнгээ түсэб сүм дүүргэв. Мүн «Совет засагай 50 жэлэй ойн» хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна.

Соведнай олониитэдэ ходо түшэглэдэг. Арадай һайн дуранай 11 дружина, нүхэдэй 5 сүүд, үйлсын 15, түрэлхидэй 5 комитет, клубай дэргэдэхи 4 совет, депутадуудай 7 пост эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байдаг.

Колхознигуудай байдал улам улам һайжарна. Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо салин хүлһэниинь урда тээхиһээ 25 процентээр нэмэв. Жэлһээ жэлдэ 50—60 колхознигууд курорт амаралтын газарнуудта эльгээгдэнэ. Удаан саг соо хүдэлһэн механизаторнуудай салин үнгэрэгшэ жэлһээ 10—20 процентээр нэмэхэ болонхой. Мүн арбан класс дүүргээд гү, али сэрэгэй албанһаа бусаад, колхоздо хүдэлхэеэ ороһон хүбүүд, басагадай салингынь жэлэй

туршада 20 процентээр нэмэдэг. Эдэ баримтанууд экономикын эрид хүгжэһые гэршэлнэ бшуу.

Баяр дээрэмнай баяр нэмээһэн мэдээсэл һаяхан абтаба. Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, газар тариалангай ба мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэлгэдэ амжалта туйлаһанайнь түлөө «Сибиряк» колхозые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ тунхаглагдаа. Иимэ үндэр шагнал хайрада хүртөөд, КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй танилсаад байхадаа, колхознигууднай дабхар хүсэтэй, баатарлиг далайсатайгаар ажаллажа, шэнэ табан жэлэй, мүнөө жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотой габшагайгаар хүдэлхэбди гэнэ.

Саашадаа бүтээгдэхэ хүдэлмэриин бүри ехэ түсэб манай Соведтэ табинхай. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалшаднай бүри үргэн дэлисэтэйгээр эхилбэ.

Г. П. ДЁМИН,

луговод, колхозой хүндэтэ гэшүүн, сельскэ Соведэй депутат

— Наймадахи табан жэлэй гаһар томо алхаса минии ажабайдалда һаруул һайхан шэнэ хуудаһа нээгээ гэжэ хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, табан жэлэй урда, колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ сабшалангай гектар бүриин 30 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ ургуулан хуряахаб гэһэн үндэр уялга абаа бэлэйб. Хэлэһэн үгэдөө эзэн байхын тула «унаһан малгайгаа абангүй» хүдэлхэ ушартай болоогдоо һааб даа. 70 гектар сабшалангай газар намда даалгагдаһан юм. Хараад үзэе. 1966 ондо гектарай 34 центнер үбһэ абаһан һаа, 1968 ондо 47 центнертэ хүргөө һэм. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада гектар бүриин 30—30 центнер үбһэн абтаа.

Үндэр ургаса туйлахын тула юун хэгдэнэб гэбэл, жэл бүри сабшалан дээрэ 300 тонно наг шэбхэ, мүн минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаг, үбэлдөө саһа тогтоодог, тошон халяадаг, хабарһаа хойшо хаһа соонь алдадгүй уһалдаг байгааб. Тиигээд зундаа шадаал һаа олон хүниие хабаадуулжа, үбһэеэ хура бороодо норгонгүй, шэмэтэй ногоохон зандань хуряажа, шарга дээрэ сомоод, хорёолдог заншалтайбди. Ажалаймнай амжалтын үрэ дүн иимэ. Теэд депутат хүн һайнаар хүдэлхэ, һунгагшадайнгаа ехэ этигэл найдабари харюулха, эрилтэ ба захяаень дүүргэхэ ёһотой бшуу. Би аймагай, сельскэ Соведүүдэй депутадаар олон удаа һунгагдааб.

Нютагтаа 250 хүнэй һууритай клуб, 400 үхибүүдэй һураха найман жэлэй һургуули, медицинскэ пункт барюулалсаһан, худаг малтуулһан байнаб. Үндэр наһатай Кузьма Дёмин минии һургуулиин округто ажаһуудаг юм. Ганса бээ энэ үбгэндэ ходо туһалха ушар гарадаг. Гэртэнь түлеэ оруулгадаг, һурагшадаар хартаабхыень һуулгуулжа, намартаа малтуулжа үгэгшэб. Һунгагшадтаяа ходо уулзажа, хэжэ байһан хүдэлмэри тухайдаа тоосодог, захяа заабариень дүүргэхые оролдодогби. Табан жэл соо олохон юумэ хэгдээ ааб даа. Ажабайдалдам энэ үе соо үшөө ямар онсо һонирхолтой хубилалта болооб гэхэдэ, колхозойнгоо хүндэтэ гэшүүн болоһон, республикын габьята луговод гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, хүдөө ажахын ВДНХ-да хабаадалсаһан байнаб.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые анхаралтайгаар уншаад байхадаа, ехэ омогорхол түрэгдөө. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые нютагай үтэгжүүлгэтэй холижо хэрэглэхэ, ургамалые хамгаалха химическэ болон биологическа бодосуудые ехээр үйлэдбэрилхэ тухай асуудалай габигдаһанда баясамаар. Тиигэбэл ургаса таряа хуряалгымнай ашаг шэмэнь жэшээгүй дээшэлхэ.

И. А. БОССЕРТ,

сельсоведэй хүдөө ажахын комиссиин түрүүлэгшэ

Манай саг үргэлжын комисси табан хүнһөө бүридэнэ. Гол түлэб хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, дүй дүршэлөөр түгэс хүнүүд хабаадуулагданхай гэжэ тэмдэглэлтэй. Нэрлэн хэлэбэл, агроном С. А. Шкалыгин, зоотехник Ю. П. Седов, отделениие даагшад М. Д. Бутаков, Ф. Г. Томилов гэгшэд болоно. Дааһан хүдэлмэридөө эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хабаададаг. Депутадууд болон эдэбхитэдые шадаал һаа олоор хабаадуулалсаха гэжэ оролдодогбди. Комиссимнай уридшалан табигдаһан, сесси дээрэ баталагдаһан түсэбэй ёһоор хүдэлдэг. Хүн бүхэн даадаг участогайнгаа хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандана. Хабарай тарилгын эхилхэһээ холо урид шалгалта хэжэ, техникын, үрэһэнэй хэр бэлэн байһые тодорхойлдог, дутагдалнуудай бии байбал, дары усадхаха асуудал колхозой правлениин үмэнэ табидаг юм. Энэ мэтээр үбһэ, таряа хуряалгын үедэ техникын бэлэн болоһые, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгын хэды шэнээн гаргагдаһые үе үе шалгажа байдаг.

Эдэ хэмжээ ябуулганууда комиссиин гэшүүдһээ гадна, депутадууд, эдэбхитэд олоор хабаадуулагдадаг. Жэшээнь, колхозой үбэлжэлгэдөө хэр зэргэ бэлэдхэлтэй байһыень үнгэрэгшэ намар шалгажа үзөө һэмди. Комиссиин гэшүүдтэй хамта депутадууд И. С. Солдатов, М. Сороковиков, А. Бабойродин, В Лехочев, Г. Черненков гэгшэд шалгалтада хабаадалсаа. Шалгалтын үрэ дүн гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тиигэһэнэй үндэһөөр, һүнэй фермын сонхонууд шэлэгдэһэн, хобоо хобтонууд, хониной байранууд һэльбэн заһагдаһан, ариг сэбэрэй мууса сахигдадаг газарнуудта анхарал хандуулагдаһан, мал ажалые шефтээ абаһан эмхи зургаануудай үзүүлхэ, туһаламжа элирхэйлэгдэһэн байна. Мүн хүрэнгын үрэһэнэй хэр зэргэ бэлэдхэгдэһые үнгэрэгшэ оной октябрьда шалгажа үзөө бэлэйбди. Хүнүүдэй дутагдаһанһаа боложо, колхозой зургаан отделенидэ хүрэнгын үрэһэн саг соогоо бэлэн болоодүй байгаа. Колхозой правленидэ дары хандажа, зохихо хэмжээн абуулагдаа һэн. Үнгэрэгшэ зун бороо хурын багаар ороһон дээрэһээ үбһэнэй гараса жэгдэ һайн бэшэ байшоо. Тиимэһээ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаа һэн. Комиссимнай гэшүүд ходо шалгалта хэжэ, үбһэ хуряалгын ябасаар һонирходог байһан.

Орооһо, мяха, хартаабха, овощ, үрэ жэмэс болон хүдөө ажахын бусад продуктнууд ба түүхэй эдеэнэй шанар һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, шэнэ сортын ургамалнуудые, шэнэ үүлтэрэй мал ба шубуудые бии болгохо талаар селекционно хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо заагдаһан эдэ захяа заабаринууд бидэндэ сэхэ хабаатай.

ЗАЛУУШУУЛ ОЛОШОРНО

...гей Андреевич Шкалыгин ... хүдөө ажахын институт ...эд. нютагайнгаа колхоздо ...ноор хүдэлхэ зуураа, хэ... жэлэй туршада комсомолой ... секретариин үүргэ ... Шадамар бэрхэ хү... лэгшэ байһанаа харуул... Түрүүшынхеэ сельскэ Соведэй депутадаар һунгаг... Нүхэр Шкалыгинтай ..., хэдэн асуудал табибди.

...дал. Сергей Андреевич, най... табан жэлдэ колхозойнгоо ... хэрэгтэ комсомолшуудай ... хубита тухай юрэнхыгөөр ... үгэхэ гүт?

... Колхоздомнай 80 комсо... бии. Хаба шадалаа гарган, ... һайнаар хүдэлнэ. Жэшээ ... хэдыень дурдая. Виктор ... мал шахан таргалуулгын ...) бригадые даадаг юм. ...эндэ хашарагуудайнь шаг... 900 граммһаа доошо бэшээр ... Василий Попов һаянай меха... болобошье, үнгэрэгшэ жэлдэ ... зөөлэн хахалалга хээ. ... һаалишан Надежда Попова үнеэн бүриһөө жэл соо 1900 литр һү һаагаа. Иимэрхүү жэшээ, баримтануудые дурдаха болоо һаа, олон ааб даа. Энээн дээрэһээ бодоходо, залуушуулай оруулдаг хубитын хэды ехэ байһаниинь тодоржо үгэнэ бшуу.

Асуудал. Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй туршада комсомолшуудайтнай тоо хэр нэмэхээр багсаагдана гээшэб?

Харюу. 50 — 60 комсомолшууд заатагүй нэмэхэ. Арбан класс дүүргээд, колхоздоо үлэхэ дуратайшуулай тоо олошорно.

Асуудал. Колхозһоотнай залуу мэргэжэлтэд хэр урган гараа гээшэб?

Харюу. Табан жэлэй турша соо тусхай дунда, дээдэ һургуули дүүргэһэн 13 мэргэжэлтэн түрэл колхоздоо бусажа ерээ. Хүдөө ажахын институт дүүргэһэн Илья Матошкин—агрономоор, Геннадий Черненков—зоотехнигээр хүдэлнэ. Эгээ мүнөө үедэ үшөө найман хүн оронойнгоо дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һуража байнхай.

Асуудал. Урдаа табиһан зорилгонууд тухайдаа хэдэн үгэ хэлэжэ үгыт.

Харюу. Наймадахи табан жэлэй үедэ хүн зоноймнай байдал эли бодо һайн болоо. Колхозой отделени бүхэн клубтай, телевизор үгы айл байхагүй. Саг үргэлжэ уран һайханай бүлгэм хүдэлжэ, залуушуул олоороо хабаадалсадаг, холын фермэ, гүүртэнүүдтэ ошожо, концерт харуулдаг заншалтай. Хүхюун сэнгэлигээр сагаа үнгэргэнэбди.

Мүнөө КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй танилсахадаа, баярлангүй байхын аргагүй. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, арад зоной байдал улам һайжаруулха тухай айхабтар ехэ зорилгонуудай табигдаад байхада, манай залуушуул дабхар эршэ, далайсатайгаар хүдэлхые хүсэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ахалигай отделенидэ 200 хүнэй һууха һууритай шэнэ клуб ашаглалгада үгтэһэн юм. Мүнөө колхознигууд клуб соогоо үдэшэ бүхэн кино хараха, элидхэл шагнаха дүүрэн арга боломжотой болоо.

Л. ИРИНЦЕВЭЙ фото.

„...Соведүүд ниитын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ бүри өхээр нүлөөлхэ, ажахын социальна ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эрхэ түлөөлэлгэеэ үргэнөөр хэрэглэхэ ёһотой.“

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектһээ).

АЖАБАЙДАЛ ДУУН ШЭНГИ

Сүүтэ Саян уулын хормой доороһоо ... гараһан амидаралта аршаан булаг, ...схалан һайхан байгаали тухайнь уянгатай гоё дуун, уран хурса шүлэгүүд олоор ...рүүлэгдаһан байдаг. Дуун, шү... дууһашагүй түрэжэл, мүнхэлхэ байха. Ажабайдалаймнай арюун жаб... болохо тума хонгёо дуунай аялга зэдэг шуу. Жабарлиг солгёон агаарта аялга һайхан дуун соностожо, Саян уулын ...гоор далитан, зэдэлэн ошожо, огторгойн олон түмэн ододто хүрэжэ байһандал ... үдэшэ, юундэшьеб, үзэгдөө бэлэй. Электрын элшэ гэрэлээр яларһан Түнхэн ...оной үйлсөөр алхалалдажа ябатараа, ... татан шагнаархабабди.

«...Түхэрэен ехэ Түнхэн соогоо түрүү ...отой колхоз юм даа»...

Басагадай энэ огсом дуунай аялга элинээр дуулдажа байба. Соёлойнгоо байшанда хатар наада хэхэеэ ерэжэ ябана гү? Түхэреэнэй һү һаалиин фермын һаалишад ажалаа дүүргээд, гэртээ бусаха замдаа дуулалдан ябана гэжэ нүхэрни тайлбарилба. Эдэнэр ажал хүдэлмэри, түрэл колхоз тухайдаа дуу зохёон дуулаха дуратай юм. Хаана дорюун солгёон дуун түрэнэб, тэнэ заатагүй эршэтэ ажалай хаба мушхадаг байдаг шуу. Эндүүрээгүйбди. Үглөөдэрынь колхозой партийна организациин секретарь Леонид Иосипович Трофимовтай уулзахадамнай, Түхэреэнэй фермын һаалишадтай заатагүй уулзажа гарахые дурадхаа һэн. Тус колхозой отделени бүхэнэй фермэ оньһожоруулагдаһан. Иимэ хубилалта гансахан һүүлэй табан жэлэй турша соо болоо бшуу. Түхэреэнэй һү һаалиин фермэдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, һаалишадынь үнеэдээ эдеэлүүлжэ, туха сүлөөгүй байба.

Һая арбан класс түгэсхэһэн басагадшье бии. Хүн бүхэнэй нюдэн сог заляар ялалзан, шарайдань баярай толон харагдана. Эрмэлзэл түгэс байһандань хүрэһөөр этигэгдээ. Наһатайшагшье һаа, залуушуулһаа дутуугүй шамбай шумууһанаар хүдэлдэг эхэнэрые тэдэнэй дундаһаа илгаруулаадхибабди. Энэмнай—суута гараһан һаалишан Дари Балдыновна Алсыева гээшэ. Наймадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Алсыева Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй. Жэлһээ жэлдэ ехэ һү һаахые оролдодог. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй түүхэтэ ойн дурасхаалай медаляар, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотаар энэ үе соо шагнагдаа. Гүрэн түрын удха шанартай эдэ шагнал хайра өөрөө ерэшоогүй. Үдэр, һүниие мэдэнгүй, шалгарма һайнаар ажаллаһанайнь үрэ дүн энэ болоно. Дари Балдыновна аймагай Соведэй депутат юм. Улад зоной үзүүлһэн этигэл найдалые харюулхын тулада ходо оролдожо, һаналаа табижа ябадаг. Фермыеньшье абажа хараял даа. 24 һаалишад эндэ хүдэлнэ. Депутат, арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн, ахалагша һаалишан Алсыева урдахяал хараад ябадаггүй, коллективтэеэ нягта холбоо барисаатай байдаг, һаалишадай ажал хүдэлмэреэр, ажабайдалаар ходо һонирходог заншалтай. Ямаршье дутагдалай хажуугаар алгад гарадаггүй. Малай байра соо хэр сэбэр байһые, үнеэдэй дэлэндэнь һү үлөөнгүйгөөр шобторһыень, зоотехническэ заабариин хэр сахигдадагые, һаалишадай гэртээ ямараар байдагые һонирхожо, зохихо хэмжээнүүдые абадаг, туһаламжа үзүүлдэг. Хэдэн арбаад залуу һаалишадые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургаа. Эгээл тиимэһээ суг хүдэлдэг нүхэдынь, һунгагшадынь «манай Дари» гэжэ омогорхон нэрлэхэ дуратай юм. Тээ мэндэ пенсионер Павел Щекин үбэлэй шанга хүйтэндэ газаагаа түлеэгүй болоһон тухайдаа Дари Балдыновнада дуулгаһан байгаа. Үбгэниие удангүй түлеэтэй болгоо. Люба Дармаева арбан класс дүүргээд, суута һаалишанһаа жэшээ абажа, хүдэлхөөэ ерэһэн юм. Олые үзэһэн, хараһан баян дүршэлтэй һаалишанай захяа заабари абиртаха үедэнь сэгнэшэгүй шухала байдаг байба. Люба «багшамни» гэжэ мүнөө тэрэниие нэрлэнэ. Дари Балдыновнагай һайн һайхан хэһэн юумые дурдан тоолохо болоо һаа, олон байха. Иимэл юрын ажалша бэрхэ, һүбэлгэн хурса, урагшаа һанаатай хүнүүд лэ ажабайдалыемнай шэмэглэнэ, ерээдүй тээшэ дабшаха замдамнай ехэ туһа хүргэнэл. Иимэл хадаа анар 31 жэлэй туршада таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлжэ, үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2050 литрһээ доошо бэшэ һү һаажа, колхозойнгоо түрүү һаалишадай зэргэдэ ябана. Эгээл тиимэһээ үдэшын дуулимда Түхэреэнэй фермэ тээһээ һүр жабхаланта дуунай аялга ханхинадаг байшоол. Нүхэр Алсыевадал хамсыгаа шуужа, эршэтэ ажалай орьёлоон соо хабаяа гарган хаһатай ябагшад олон. Тэдэнэй диилэнхи хубинь аймагай, сомоной Соведүүдэй депутадууд, олониитын эдэбхитэн юм. Жэлһээ жэлдэ гектар бүриин 30 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ хуряажа абадаг, республикын мэдээжэ луговод А. Демин, гектар бүриһөө 130 центнер хартаабха хуряадаг А. Седых, мүн лэ гектар бүхэндэ 350 центнер хүрэтэр кукуруза ургуулдаг М. Софьин, буруу, хашарагуудые үлэмжэ һайнаар шахан таргалуулдаг адуулагшад И. Демин, В. Остриков, А. Попов, һаалишад А. Усольцева, Т. Андриевская, А. Козлова болон бусад нүхэдые аймаг соонь мэдэхэгүй хүн олдохогүй.

Эндэ үшөө нэгэ хүн тухай тусгаар тогтон хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Тиихэдээ Иннокентий Афанасьевич Кобелевтой уулзаха болонобди. Шарабтар хүрин үһэтэй, дабхаряагүй хёрхо нюдэтэй, дунда зэргын бэетэй хүн уншажа һууһан газетэеэ хажуу тээшэнь табяад, орожо ерэһэн бидэнэй һуухые уриба. Иннокентий Афанасьевич тухай олонто дуулаһаншье һаа, хаража үзөөгүй байгааб. Түбһэндэ бэрхэ, хүнгэн солбон энэ хүнтэй үгэеэ түргэн ойлголсобобди. Һанажа бодожо ябаһан юумэеэ сэхэ руунь хэлэдэг зантай. Хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа хөөрэхэдэнь, эрмэлзэл хабархалай ошохоной сэдьхэл соонь залиршагүйгөөр носожо байна гэжэ мэдэрэгдээдхибэ. Дүшөөд жэлэй туршада механизатораар хүдэлөө. Удаа дараалан орооһо тарянай баян ургаса абаһанайнгаа, олон жэлдэ жэшээтэ бэрхээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө Иннокентий Афанасьевич Эхэ ороной дээдын хайра — Ленинэй ордендо хүртэһэн юм. Сомоной, аймагай Соведүүдэй депутадаар һунгалта бүхэндэ һунгагдадаг. Бар хүсөөр хэгдэдэг ажал хүнгэдхэхэ механигаар мүнөө хүдэлнэ. Тэрэниие «алтан гартай», урагшаа тэгүүлһэн арюун сэдьхэлтэ гэжэ дэмы нэрлээгүй. Ямаршье тусхай һургуули дүүргээгүй юрын лэ хүн. Эрдэм, техникын һүүлэй үеын туйлалтануудаар һонирхожо, ажал хүдэлмэридөө шэнэ онол арга нэбтэрүүлхые оролдожо ябадаг хүнүүдэй нэгэн юм. Тэрэнэй гараар колхозойнь һү һаалиин табан фермэ оньһожоруулагдаһан, уһа абаха хэдэн худаг малтагдаһан байха. Техникын орёо нарин оньһонойнь һудал оложо барихадаа аһан бэрхэ. Хаана, ямар фермын транспортёр хүдэлөөгүйб, дулаа үгэхэ генератор, һү һаадаг машина эбдэрнэб, тиишэл Кобелев дары гүйлгэдэг. Хүдөө ажахын выставкэдэ долоо дахин хабаадалсаһан. Үнгэрэгшэ жэлдэ ВДНХ-гай Алтан медальда хүртөө бэлэй. Эдэнь Иннокентий Афанасьевичай амжалтаараа юрэдөө һанаагаа амардаггүйе, хэзээ бүхэндэ урагшаа тэгүүлэн ябадагыень гэршэлнэ бшуу.

Сэдьхэл һайнтай, хайшан гээд лэ хүндэ туһа хүргэхые оролдодог, залуу үетэндэ эсэгэ мэтээр хандадаг Иннокентий Афанасьевич олониитэтэй нягта харилсаа холбоотой байжа, хүнэй ажабайдалай арюун зам дээрэнь сэсэг ургуулалсахые эрмэлзэдэг.

Колхозой ажалай түрүүшүүл тухай эндэ дурдахадаа, ажабайдалыемнай иимэл хүнүүдэй шэмэглэдэг, үдэр бүри амжалта туйлаха хэрэгтэмнай хубитаяа оруулалсадагыень тэмдэглэхэеэ хүсөөбди. Үнгэрэгшэ табан жэл соо эдэнэр эршэмтэй шударгыгаар хүдэлжэ, амжалтаяа арьбадхан, юһэдэхи табан жэлэй туршада дабхар амжалта туйлахаар зоригжонхой. Эгээл тиимэһээ Саян уулын хормойдо түрэһэн ажалай аялга һайхан дуун үшөө ехэ хүсэ, ульһатайгаар зэдэлхэл, иимэ түрүүшүүл тухай дуун түрэжэл байха.

Ц. ХАМАЕВ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

☆ Сельсоведэй газар дээрэ оршодог «Сибиряк» колхоз үнгэрһэн табан жэл соо таряа хуряалгаа 36400 центнерээр, һү—99988, мяха—22660, хартаабха—24 центнерээр, нооһо—350 килограммаар ехэ болгоо.

☆ Энэ үе соо 120 үхибүүнэй һураха һургуулиин байшан, 45 байрын гэр, 300—300 һууритай хоёр клуб, 4 улаан булан, мүн малай байра олоор баригдаа.

Мартын 16-да—Совет-Турциин договорой 50 жэлэй ой

ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ТҮЛӨӨ

Турцида М. В. ФРУНЗИИН хэһэн дипломатическа ажал ябуулга

Фрунзе—дипломат! Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшын, В. И. Ленинэй соратнигай, бэлигтэ полководец Михаил Васильевич Фрунзиин дипломатическа ажал ябуулгань ехэ һонирхолтой юм. 1921—1922 онуудай политическэ орёо эрхэ байдалда УССР-эй онсо түлөөлэлтэ посольствые толгойлон Турци ошожо, Совет Украинын ба Турциин хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохо тухай договор баталһан байгаа. Тиимэ болохолоороо, М. В. Фрунзе хадаа бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэ байдалайнгаа түлөө тиихэдэ тэмсэжэ байһан орондо Украинын Совет Социалис Республикын түрүүшын элшэн сайд боложо ошоһон байна бшуу.

РСФСР Турци хоёр аха дүүгэй хани барисаан тухай договор 1921 оной мартда баталаа һэн. Октябрьда тиимэ договор Закавказиин Федерацитай турогууд баталаа һэн. Тэрээнэй һүүлээр Украинын делегаци Турциин правительствын уряалаар Анкара ошоо бэлэй.

Үльгэр тууждаһаа дутуугүй алдар сууда гараһан хүнэй, М. В. Фрунзиин элшэн сайдаар, делегациие толгойлогшоор томилогдоһон тухай һурагые Турциин правительствын гэшүүд ехээр һонирхон угтаһан байгаа ха. Договорто гар табигдаһанай һүүлээр, бүри хожомооршог ВЦИК-эй түрүүлэгшэ М. И. Калининда, ВУЦИК-эй түрүүлэгшэ Г. И. Петровскидо ябуулһан телеграмма соогоо турок арадай вождь Мустафа Кемаль (Кемаль Ататюрк) совет полководецой тиишэ ошолгодо иимэ сэгнэлтэ үгэһэн байба: «Хани барисаан тухай договор мантай баталхын тулада, хоёр арадай хоорондохи политическэ, экономическа ба бусадшье харилсаа холбоое бүри элеэр дахин харуулхын тулада Улаан Армиин баатар габьяата командирнуудай нэгэн господин Фрунзиие Украинын Республикын правительствын манда ябуулһан ушарынь, турогуудай диилдэхэ сагынь үглөө мүнөө болоо гэжэ бидэнэй дайсадай бүхы дэлхэйдэ тунхаглаад байха үедэ. Сакарийска байлдаанай урда Фрунзе иишэ эльгээгдэхэнь гэжэ мэдээсэгдэһэн ушарынь Национальна суглаанай гэшүүдые илангаяа ехээр баярлуулба».

1921 оной декабриин 13-да Украинын делегаци Анкара хүрөө бэлэй. М. В. Фрунзе дипломатическа ажалда эдэбхитэйгээр, хамсыгаа шуужа оробо. Албан хэрэгээр ошожо уулзадаг, өөртөөшье хүнүүдые урижа хөөрэлдэдэг һэн. Договор баталха тухай хөөрэлдөөнүүдшье эхилбэ. Хэдышье сүлөөгүй һаа, Михаил Васильевич Турциин экономикые хэшээлтэй һайнаар шэнжэлэн шудална. Хамта ябагшадынь ном, журнал, брошюра худалдажа абадаг, уншуулдаг байгаа. Мүн России Федерациин ба Азербайджанай посольствонууд хэрэгтэй материалнуудыень үгэдэг һэн.

Фрунзиин урда табигдаһан зорилгонуудые Турциин правительство зүбөөр ойлгожо, зохихо ёһоор хандадаг байһан юм. Украинын делегациие хүтэлбэрилэгшэдэ Мустафа Кемаль өөрөө ерэжэ, хахад часай турша соо хөөрэлдөө һэн. «Ород хаанай правительство Турциин дайсаниинь байһан юм, харин «ородой арадые үнэн бодотоор түлөөлэгшэ Совет правительство Турциин ба турогуудай эрхим хани нүхэрынь болобо» гээд Турциин правительственна газетэ «Хакалиог Миллие» тэрэ үедэ тэмдэглэһэн байха юм.

Декабриин 20-до М. В. Фрунзе Национальна суглаанай трибуна дээрэ гаража, Совет-Турциин хани барисаа эбдэхэ зорилготой баруунай империалис гүрэнүүдэй хорото ябуулга балшыса элирүүлһэн, һайшаалтайгаар угтагдаһан үгэ хэлэһэн байба. «Турци ба Совет правительствын хоорондохи хани барисаан болбол Турциин бүрин бүтэн бэеэ даанги байха ори гансахан найдабари мүн. Теэд тэрэ хани барисааемнай эбдэхэ гэжэ тэдэнэр, империалистнууд али болохоор оролдохо, тиихэдээ айхабтар һайнууд ханинар хэбэртэйгээр, һайн юумэ хүсэжэ байһан хэбэртэйгээр аашалха, тиин буу зэбсэгэй хүсөөр туйлажа шадаагүй, зорилгоёо билдагуу һайрхуу зангаараа туйлахые оролдохо»,—гээд Турциин парламентын гэшүүдтэ хандажа, Михаил Васильевич хэлэһэн байгаа.

Совет республиканууд шэнэ Турциие дэмжэнэ гэжэ мэдүүлээд, бэеэ даанхай болохынгоо түлөө тэмсэлдэ илалта түргэнөөр туйлахыень Турцида М. В. Фрунзе хүсэһэн байгаа. Тэрэ хэлэһэн үгыень һайшаалай тайлбарилгатайгаар бүхы газетэнүүд толилоо һэн.

Россиин телеграфна агентство (РОСТА) «Украинатай договор» гэһэн гаршаг доро иимэ мэдээсэл дамжуулаа бэлэй:

«Нүхэр Фрунзе Турциин гадаадын хэрэгүүдэй арадай комиссар Юсуф-Кемаль хоёр Турци ба Украинын хоорондо договор баталба. Турциин политическэ ажал ябуулагшад, ниитэ зон Украино-Турциин конференциие ехээр һонирхобо. Комиссиин ажал түргэнөөр, һаадгүйгөөр үнгэрбэ. Турциин консулнууд Украинада байхаар һаяар томилогдохо гэжэ хүлеэгдэнэ. Турци болбол Украинатай соёлой болон экономическа эгээл лэ үргэн харилсаа холбоо тогтоохо гэжэ оролдоно».

Анкарада ошоод байхадаа, Михаил Васильевич фронт хүрэжэ, тэрэ гүрэнэй сэрэгэй байдалтай нягтаар танилсаһан юм. Совет орондо, тэрэнэй түлөөлэгшэдэ хүсэдөөр найдажа байһанаа фронтдохи байдалаа Фрунзида харуулһаараа тэндэхи сэрэгэй командованиин элирхэйлэн мэдүүлээ бэлэй.

1922 оной январиин һүүлээр М. В. Фрунзе Эхэ орондоо бусажа ерээ һэн. «Нүхэр Фрунзе Турци тухай» гэһэн Харьковһаа абтаһан тобшо мэдээсэл «Правда» газетэ февралиин 7-до толилһон байгаа. Имагтал Совет Росси Турциин бүрин бүтэн бэеэ даанхай байдалые хангажа шадаха гэжэ Турциин зон бүхыдөө ойлгодог болоо. Турциин гүрэнэй мүнөөнэй эгээн лэ харюусалгатай түлөөлэгшэд энээн тухайда Фрунзида хэлэһэн байна гэжэ «Правда» бэшэһэн байха юм.

1922 оной хабар Турциин делегаци Харьков ерэжэ, эсэслэн баталагдаһан договорые УССР-эй правительствада барюулаа һэн. Тэрэ делегаци Украинын Совнаркомой түрүүлэгшын орлогшо М. В. Фрунзитай уулзажа хөөрэлдэһэн байгаа.

СССР-эй сэрэгэй болон далайн хэрэгүүдэй арадай комиссар К. Е. Ворошиловай Турциин элшэн сайд Тевфик-Бей гэгшэтэй хөөрэлдэһэн тухай тэмдэглэл СССР-эй гадаадын политика тухай документнүүдэй суглуулбари соо бии юм. Тэрэ хөөрэлдөөн Михаил Васильевичай наһа бараһанайнь һүүлээр болоһон байгаа. «Нүхэр Фрунзе Турциһаа ехэ баяртай хүхюунээр бусажа ерээ һэн, Турци тухай намтай оло дахин хөөрэлдөө һэн»,—гээд нарком мэдүүлбэ.—Сүлөөтэ, шэнэ байдалай түлөө өөрөө хараһан, тэрэ тэмсэлыень Турциин хэжэ байгаа тэмсэлые ехээр талархан һайшааһан байба».

Турцитай хүршэнэрэй, хани һайн харилсаа бэхижүүлхын түлөө хэһэн ажалаараа М. В. Фрунзе совет дипломатиин түүхэдэ ороһон байна.

Б. ЛУКЬЯНОВ.
(ТАСС-ай корр).

Шангууд барюулагдаба

«Сельхозтехникын» республиканска бааза хүрэжэ ерэхэдэмнай, хашаа соонь жэрытэр табигдаһан шэб шэнэхэн автомашинанууд наранай гэрэлдэ һаргаһандал яларан байба. Эдэмнай 1970 ондо хүдөө ажахын техникэ эрхим һайнаар хадагалһанай түлөө республикын аймагуудай колхоз, совхозуудай дунда үнгэргэгдэһэн конкурсдо илажа гарагшадта барюулагдахамашинанууд гээшэ. Хажуугаарнь олон хүнүүд хөөрсэгэнэлдэнэ. Заримашуул гарааараа һабардаад, шэнжэлээд үзэнэ. Хэндэмнай ямархан машина хүртэхэнь гээшэб гэжэ һонирхоошод олон даа. Хүн бүхэн «Москвичда» хорхойтоно хэбэртэй, тэрээниие тойроно, кабина руунь шагаана.

— Манай совхоздо хүртэхэ олзо байха даа,— гэжэ тэндэ байгшадай нэгэн дуугарна.

— Магад, бидэнэртэшье хүртэхэдөө болохо. Юрэдөө, манай нютаг ошожо үзөө һэн гүт? Техникээ хадагалха хашаамнай шэб шэнэ, яндагар даа,— гээд хажуудань зогсожо байһан хүн тэрэниие таһа дүүрэнэ.

Уданшьегүй республикын колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын техникэ эрхимээр хадагалһанай түлөө конкурс үнгэргэхэ республиканска комиссиин түрүүлэгшын орлогшо А. И. Вухальцев эндэ бии боложо, шангай эзэдэй элирэл тодорхо саг хүрэжэ ерэбэ.

Хүнүүдшье һэр-мэр гэлдээдхинэ. Нүхэр Бухальцев тобшо тэдыгээр үгэ хэлэжэ, ямар ажахын хэдыдэхи һуури эзэлһые соносхобо.

Үнгэрэгшэ жэлдэ машинануудай байха эрхим һайн байра, 30—40 машинын һууритай гараж, элдэб техникын запчастьнуудые хадагалха дулаан склад барижа, ашаглалгада үгэһэн Хориин аймагай Анаагай совхоз түрүү һуури эзэлжэ, «Москвич-412» түхэлэй хүнгэн автомобиляар, токарна станогоор шагнагдаба.

Хоёрдохи, гурбан һуури эзэлһэн ажахынууд ашаанай машинануудта хүртэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай Оёорой совхоздо «ГАЗ-53А» түхэлэй машина барюулагдаа.

— Бидэнэр гурбан жэл удаагуур республиканска конкурсдо хабаадалсанабди. Нёдондо жэл Хүндэлэлэй грамотада хүртөө бэлэйбди. Энэ жэлдэ хоёрдохи һуури эзэлжэ, машина абаха болоһондоо аргагүй баяртайбди,— гээд тус совхозой главна инженер С. М. Филиппов мэдүүлбэ.

Бэшүүрэй аймагай «Дружба», Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд машинанудта хүртэһэн байна.

Гурбадахи һуурида гараһан Кабанскын аймагай Шергинский, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозууд, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» колхов тусгаар түхеэрэлгэтэй автомашинануудта хүртөө.

Мүн Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября», Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозууд тус аймагай «Победа» колхоз дүрбэдэхи һуури эзэлжэ, техническэ заһабарилга хэхэ түхеэрэлгэтэй автомашинануудта хүртэбэ.

— Партиингаа XXIV съездын урда тээхэнэ иимэ ехэ бэлэг абаад байхадаа, механизаторнууднай аргагүй баяртай, хабарай тарилтые урма зоригтойгоор эхилхээр бэлэн байна,— гэжэ Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой главна инженер Б. Д. Раднаев найдамтайгаар мэдүүлээ һэн.

Баазын хашаа сооһоо һубарилдаһаар гаража ябаһан шэнэхэн машинануудые харахада урмашан баясамаар байба. Хүдөө ажахын техникые эрхимээр хадагалһанай түлөө энэ жэлдэ эхилһэн конкурсдо республикымнай колхоз, совхозууд үшөө олоороо хабаадалсаг лэ гэжэ юрөөхэ дуран хүрөө бэлэй.

Б-Н НАМДЫКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: эзэдээ хүлеэһэн машинанууд жэрылдэн байна. Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой главна инженер Б. Д. Раднаевай баярта заха хизаар байхагүй.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КАБАНСКЫН […] ТЕАТРА […] АЙЛШАД […]

Манай корр.

УЛАСХООРОНДЫН шэнжэлэл

ИНДИ: түрүү үзэлтэ зоной илалта

Индиин политическэ ажабайдалда шухала удха шанартай юумэ болобо. Болзорһоо урид үнгэргэгдэжэ, һая дүүрэһэн һунгалтын үедэ Индира Гандиин хүтэлбэрилдэг Индиин национальна конгресс (ИНК) гэжэ парти парламентын арадай палатын диилэнхы олон һууринуудые абажа, ехэхэн илалта туйлаба.

Индира Гандиин правительствын хараалһан шэнэ, түрүү хубилалтын программада эсэргүүсэн тэмсэһэн хархисуудтай хатуу шанга тэмсэл соогуур тэрэ ехэ амжалта туйлагдаһан байба. Энэ ороной монополистнуудта хабаатай томо банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ үнгэрэгшэ жэл абаһанда, феодал тайжанарай үлүү эрхые хизаарлаха, аграрна реформо үнгэргэхэ гэһэн правительствын хараа шэглэлдэ томонууд хүрэнгэтэн баяшуул, газарай эзэд баяшуул илангаяа ехээр дурагүйтэһэн байба.

Үнгэрэгшэ жэлэй августда болоһон президентые һунгалгын үедэ баруунай хархисууд анха түрүүн хамсыгаа шамажа ороо һэн. Тиихэдээ Индиин национальна конгресс гэдэг засагаа баридаг партиие хоёр болгон үзэл баримталагшадай түлөөлэгшэ Редди гэгшые партиин таһалжа, баруунай нэрэһээ президентын тушаал эзэлхээр дэбжүүлжэ шадаһан байгаа. Тэрээндэнь харюу болгон, Индира Гандиин тала баригшад хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша Гири гэдэгые хэнһээшье мэдэлтүй, бэеэ даанги кандидадаар дэбжүүлээ һэн. Теэд тэрэнь президентээр һунгагдаһан байгаа.

Тэрэ һунгалта дээрэ диилдэхэдээ, тэдэ хархисууд премьер-министрэй тушаалһаа яабашье абажа хаяха һанаатай Индира Гандиие элдэбээр муушалжа, газаашалжа ороһон байгаа. Мүнөөнэй парламентска һунгалта дээрэ баруунай хархисууд болбол Индира Гандиин правительствын хараалһан шэнэ, түрүү хубилалтануудта сэб сэхэ эсэргүүсэһэн байна. Индиин национальна конгресс гэдэг партиие диилэхэ һанаатайгаар хархис бүхы партинуудһаа, эмхинүүдһээ бүридэһэн бүлэглэл тэдэнэр бии болгоо бэлэй.

Тэрэ бүлэглэлые Индиин хэблэл «агууехэ нэгэдэл» гэжэ наада барин нэрлэһэн байба. Тиин томо капиталай талаһаа туйлай ехэ мүнгөөр дэмжэгдэһэншье һаа, тэрэ «агууехэ нэгэдэл» гутамшагаар диилдэбэ. «Конгрессэй эмхи» гэдэг баруунай бүлэглэлэй хэдэн ударидагшадые, нюдарган баяшуулай партиин ударидагша Чаран Сингх гэгшые, «Сватантра» гэжэ томо капиталай партиин түрүүлэгшэ Масани гэгшые, монополис капиталай болон хархисуудай бусадшье элитэ түлөөлэгшэдые һунгагшад шамарлан голожо, парламентда һунгабагүй.

«Арад зоной илалта» гэжэ парламентска һунгалтын дүнгүүдые Индира Ганди нэрлэһэн байна. Социально-экономическа гол шухала хубилалтын программа эршэмтэй һайнаар бэелүүлхэ харгы тэрэ илалта гаргажа үгэбэ гээд Индира Ганди хэлээ һэн. Орон соогоо социальна дэбжэлтэ туйлаха, уласхоорондын оршон байдалда эб найрамдалай, хани барисаанай политика бэелүүлхэ гэһэн гол зорилго бэеэ даанги Инди гүрэнэй урда табяатай.

Пакестан шахардуу шанга байдалтай

Индитэй хаяа хадхажа байгаа Пакистанда шахардуу шанга байдалтай зандаа. Түбэй засагһаа мэдэгдэхэгүй гэһэн кампани энэ ороной зүүн хубида үргэлжэлһөөр. Тэндэхи транспорт, телефонно ба телеграфна хэлхеэ холбоон гэмтүй һайнаар хүдэлнэ, гэбэшье, 500 модоной зайтай Баруун Пакистантай хэлхеэ холбоон таһаранхай.

Урдань гадаадын хэрэгүүдэй министр байһан Бхутто гэгшын хүтэлбэрилдэг Пакистанай арадай парти, Рахман гэдэгэй хүтэлбэрилдэг Арадай лиги гэһэн—энэ ороной политическэ гол хоёр хүсэнэй хоорондо арсалдаа зүрилдөөн гараһан дээрэһээ иимэ байдал бии болобо. Бүри үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 7-до парламентска һунгалта болоходо - тэрэ хоёр парти илажа гараһан байгаа. Тиихэдээ Бхуттогой Арадай парти—Баруун Пакистанда, Рахманай Арадай лиги—Зүүн Пакистанда илаһан байба.

Социально-экономическа шэнэ, һайн хубилалта бэелүүлхэ лозунг табиһанай ашаар илажа гараа гэхэдэ болохо. Гэхэтэй хамта, үргэн ехэ автономи, өөрын эрхэ Зүүн Пакистанда олгохо гэһэн эрилтэ Рахманай Арадай лиги табяа һэн. Тэрэ эрилтыень сепаратизм гаргаһан, амяарлаха гэһэн эрмэлзэл гээд Бхуттогой Арадай парти тоолоһон байжа, тэрээн дээрэһээнь лэ гол түлэб арсалдаа зүрилдөөн эхилээ бэлэй.

Пакистанай шэнэ конституци баталхын тулада Национальна суглаанай сессиие Зүүн Пакистанай ниислэл Дакка хотодо мартын 3-да нээхэ гэжэ энэ ороной президент генерал Яхья Ханай соносхоходонь, тулалдаан эхилшөө һэн. Ороной конституциие зүбшэн хэлсэхэ үедэ гол хоёр партинуудай хоорондо ехэхэн арсалдаан гараһан байба.

Тиихэдэнь Яхья Хан болбол сессиие хойшолуулха гэжэ тогтоогоо һэн. Тэрэ шиидхэбэриень дуулахадаа, Зүүн пакистанайхид туйлай ехээр дурагүйтэжэ, түбэй засагта мэдэгдэхэгүй гэһэн кампани соносхогдоһон байгаа. Оронойнгоо зүүн хубидахи байдалай бүрил эмхи гуримгүй боложо байхадань, Национальна суглаанай сессиие мартын 25-да нээхэ гэжэ президент соносхоһон байба. Тэрэ шиидхэбэринь Зүүн Пакистандахи байдалые зарим тэдыгээр гуримшуулһан юм.

Зүрилдөөе эсэслэхын тула политическэ партинууд үгэеэ ойлголсохо ёһотой. Тэдэ партинуудай ударидагшад хэлсээ туйлаха гэжэ мүнөө үедэ хөөрэлдөө хэхэеэ байнад. «Эбтэй шиидхэбэри гаргахын, орон соохи шахардуу байдалые үгы болгохын, тиигэжэ конституци зохёохо арга боломжо Национальна ассамблейдэ олгохын тулада» Дакка ошожо, Рахмантай хөөрэлдэхөөр Бхуттын бэлэн байһаниинь энээн тухай гэршэлнэ.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

ЕХЭ ТУЛАЛДААНАЙ УРДА ТЭЭ

КПСС-эй горкомдо республикын спортын бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд сугларжа, эмхидхэлэй комитедэй заседани үнгэргэбэ. Ушарынь тээсгэн боксоор өөр хоорондын болон командаараа республикын түрүү һуури эзэлжэ, «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн байгша ондо үнгэргэгдэхэ гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Энэ мүрысөөн манай Улаан-Үдэ хотодо **апрелиин 10-һаа 13 болотор** үнгэргэгдэхэ болобо. Мүрысөөнэй главна судьягаар, Улаан-Үдын КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь Ф. И. Ченкиров баталагдаа.

Чемпионой нэрэ зэргэ булялдахаар манай республикын боксёрнуудһаа гадна, аха дүү Монголой Арадай Республикын суглуулагдамал команда, Узбегэй ССР-эй, Красноярска хизаарай, Омско, Эрхүүгэй областьнуудай. Яхадай АССР-эй арһан бээлэйн ёһото эзэд ерэхээр уригдаһан байна.

Боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ мүрысөөндэ манай республикаһаа хоёр команда рингдэ гараха юм. Мүнөө республикын суглуулагдамал командын боксёрнуудай хэр зэргэ бэлдэжэ, бэеэ зэһэжэ байһан тухай һонирхожо, Буряадай АССР-эй боксёрнуудай хоёрдохи тренер. **СССР-эй спортын мастер Владимир Ильиндэ** хандаһан байнабди.

— Манай республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр орон доторoo мэдээжэ болоһон боксёрнууд ерэхэ болонхой. Илангаяа Узбегэй ССР-эй, Красноярска хизаарай спортсменүүд һайн бэлэдхэлтэй. Юуб гэхэдэ, байгша оной июнь һараһаа СССР-эй арадуудай зунай табадахи спартакиадын мүрысөөнүүд болохо […] Тиимэһээ алишье командын боксёрнуудай ехэ […] даанда мүнөөнһөө бэлдэжэ байһаниинь элитэ. […] республикын суглуулагдамал командын бо[…] ехэнхидээ һуралсажа ябаһан студентнэр. һүү[…] тэдэнэр бэеэ зэһэжэ, шанга тулалдаандаа бэлдэ[…] лэнхэй. Спортсменүүд «Спартак», «Труд» бүлг[…] спортын залнуудта ошожо, боксын техникэ, […] шудална. Ингээд мартын 20-һоо боксёрнуудаа […] нүүдһээнь, нүгөөдэ заримыень ажалһаань сү[…] амаруулха, һайн һорилго гаргуулха зорилготой[…]

— Танай түсэбэй ёһоор, хэд рингдэ гарахаар [...]

— Республикын, зоны чемпионууд болоһон […] боксёрнууднай энэ мүрысөөндэ хабаадалсаха […] Тэдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, 48 килограмм […] сооһоо Султумов республикынгаа нэрэ солые хам[…] юм. Энэ шэгнүүртэ наададаг Валерий Стре[…] республикадаа мүрысөөнэй боложо байха үедэ у[…]рондын—СССР-эй—Франциин боксёрнуудай [...] хабаадалсаха байна. Нүгөөдэ боксёрнууд гэхэдэ, […] доржиев, Николаев, Демчук, Нимаев, Кауров, Пе[…]нов, Тонкопрядченко. Кондаков. Шевченко, Федо[…]варский, Лебедев, Тушинов, Железняк, Доржие[…]дарханов, Любчик гэгшэд бултадаа суглуулагдам[…]мандада оруулагдажа, республикынгаа нэрэ сол[…]гаалха болонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛ[…]

ХРОНИКО

Нүхэр Маслов Георгий Федоровичой ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1971 оной мартын 15-най Указаар Буряадай АССР-эй ой модоной ажахын министрэй уялгаһаа сүлөөлбэ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалшадай депутадуудай районно, городуудай Совдүүдэй хүдэлмэри саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргажа» гэһэн В. Тюринагай статья. «Агитаторнууд — хүдөө ажахыда» гэһэн Е. Стулевой статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Эрдэм техникын шэнэ һонин» гэһэн гаршаг доро информацинууд. А. Совгир гэгшын статья. Түмэрэй хаядаһа суглуулха асуудалаар И. Ивановой статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[…] УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[…] часһаа «Манай Байгал ша[…] хизаар нютагууд» гэһэн һ[…] шадта зорюулагдаһан дам[…]га. 18.30 минутаһаа «Уг за[…]жалһан компас» гэһэн […] очерк. 18.50 минутаһаа «[…] хоорондын шэнжэлэл» […] дамжуулга. 19.10 мину[…] концерт. 19.30 минутаһаа «[…]гэн хашарһата далай дээрэ[…]һэн киноочерк. 19.50 мину[…]һаа телепанорама. 20.10 м[…]таһаа «Апрель» гэһэн […] очерк. 20.20 минутаһаа «КПС[…]эй XXIV съездын Директ[…]дэй проект зүбшэн хэлсэнэ[…] гэһэн дамжуулга. 20.45 […]таһаа концерт. 21.20 мин[…] «Егор Булычев болон бусад[…]һэн уран һайханай фильм. ([…]хи серинь).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[…]

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТҮМЭР ЗАМДА АВТОМАТ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Ниредхаза ба Мизезомбор гэжэ станцинуудай хоорондохи түмэр замай участогта поезднуудай ябалга автомат аргаар жолоодогдодог болохонь. Энэ хадаа Венгридэхи түрүүшын иимэ участок болоно. 45 километр утатай участок дээрэ поезднуудай ябалгые имагтал гансахан хүн автомадуудаар залан жолоододог болохо юм. Эндэ тодхогдохо тусхай түхеэрэлгэнүүд Венгридэ Советскэ Союзай зугһөө үгтөөд байна. Тэдэниие хабсаран тодхолгые совет мэргэжэлтэд хүтэлбэрилхэ юм.

Түмэр замай транспортда автомадуудые хүсэдөөр гү, али зарим зэргээр хэрэглэлгэ эхилээд байһан дүрбэдэхи түсэбтэ табан жэлэй турша соо Венгриин түмэр замуудай бэелүүлхэ гол зорилго болоо гээд Будапештын «Непсабадшаг» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Ороной түмэр замай гол магистральнуудай дүрбэнэй гурбан хубида энэ үеын эсэс хүрэтэр автомадууд хэрэглэгдэдэг болохо. Автомадуудай хэрэглэгдэхэдэ, поезднууд нилээд түргэнөөр ябадаг болохо, усалталга үсөөрүүлэн зайсуулагдаха болоно.

Гуримшуулгада хэн һаад ушаруулнаб

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин хаамал заседани дээрэ США-гай гүрэнэй секретарь У. Роджерс мартын 12-то мэдээсэл хээ. «Хэлсээ хэхын тулада угаа таарамжатай оршон байдал» мүнөө бии болоо, США Ярриңгын хэжэ байһан ябуулгануудые дэмжэнэ гээд хэлэһэн байха юм.

Роджерсын энэ мэдүүлгэ хэһэнтэй дашарамдуулан, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайт заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр корреспондентнүүдтэ иигэжэ мэдүүлээ. Минии һанамжын ёһоор үгэеэ ойлголсохо хэрэгтэ һаад ушаруулдаг гол шалтагааниинь гэхэдэ, Израилиин правительство Ярриңгын дурадхалнуудта харюу үгэхые, эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудһаа израиль сэрэгүүдые гаргаха зүбшөөлөө үгэхые хүсэнэгүй. «Ярриңгын ябуулгануудһаа уламжалан, үгэеэ ойлголсохо замаар ехэ алхам хэхэ арга боломжо бии болоо гэжэ һанагдахаар байгаа. Шиидхэгдэхэ ёһотой гансахан лэ асуудал гэхэдэ, эзэмдэгдэһэн газар нютагууд дээрэһээ, хамагай түрүүндэ Синайска хахад арал дээрэһээ гараха тухай Ярриңгын дурадхалда Израиль харюу үгэхэ ёһотой» гээд сенатор мэдүүлһэн байна.

Хэрбээ Израилиин гэмээр хэлсээнүүдэй таһалдуулагдаад байгаа һаань, США ба Израиль «уласхоорондын оршондо», мүн ООН-до гансаарданги байдалтай болохо гэһэн һанамжа Фулбрайт хэлээ.

Турцида правительственна кризис болоно

АНКАРА. (ТАСС). Мартын 13-да сенадай онсо заседани зарлагдаа. Турциин шэнэ правительство байгуулха тухай асуудал энэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Тэрэнэй һүүлээр президент Сунай генеральна штабай начальник генерал Тагмач гэгшэтэй уулзаха, һүүлээрнь партинуудай ба парламентын ударидагшадтай зүбшэл хэхэ байна. Президент арад зондоо радиогоор үгэ хэлэжэ, хандаха хүсэлэнтэй.

Турциин армиин дээдэ ехэ командованиин меморандумые Турциин хэблэл мартын 13-да тунхаглаа. Тэрээн соонь иигэжэ заагдана. Республикын парламент партинуудые хэрэгсээхэгүй хараа бодол баримталжа, зохихо хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхэнь шухала гэжэ зэбсэгтэ хүсэнүүд тоолоно. Аюултай байдалай тохёолдоһонһоо уламжалан, «Турциин армиин дунда гаража байһан сошордолгонуудые усадхаха, хоёр палата доторхи гуримгүй ябадал усадхаха, хүсэн түгэлдэр правительство байгуулха» ябадал эдэ хэмжээнүүд хараалха ёһотой.

Хэрбээ иимэ хэмжээнүүдэй абтаагүй һаань, «Турциин зэбсэгтэ хүсэнүүд хадаа» Турциин республикые аршалан хамгаалха, ороной хүтэлбэриие өөрынгөө гарта сэхээр абаха талаар хуулиин ёһоор өөртөө даалгагдаһан зорилгонуудые шиидхэхээр хүсэд шиндэнги байна».

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-38, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-02375. Заказ 907.